

**ÖNDER ÇİFTÇİ DANIŞMANLIK DERNEĞİ
MODELİNİN ANALİZİ**

Serdar YURGA

**Yüksek Lisans Tezi
İşletme Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. S. Ahmet MENTEŞ**

2019

T.C.
TEKİRDAĞ NAMIK KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖNDER ÇİFTÇİ DANIŞMANLIK DERNEĞİ MODELİNİN ANALİZİ

Serdar YURGA

İŞLETME ANABİLİM DALI

DANIŞMAN: Doç. Dr. S. Ahmet MENTEŞ

TEKİRDAĞ-2019

Her Hakkı Saklıdır.

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezinin bütün Aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yaralandığım kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davrandığımı taahhüt ederim.

10 / 09/ 2019

Serdar YURGA

ÖZET

Kurum, Enstitü, : Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
ABD : İşletme Anabilim Dalı
Tez Başlığı : Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği Modelinin Analizi
Tez Yazarı : Serdar YURGA
Tez Danışmanı : Doç. Dr. S. Ahmet MENTEŞ
Tez Türü, Yılı : Yüksek Lisans Tezi / 2019
Sayfa Sayısı : 57

Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği; tarım konusunda faaliyet gösteren işletmelerin karşılaştıkları çeşitli sorunların çözümü konusunda çalışan sivil toplum kuruluşlarıdır. Derneğin geliri, dernek üyelerinden sağlanan aidatlar ve bağışlardan oluşmaktadır. Kendi kendine yardım ilkesi çerçevesinde çalışan bu tüzel kuruluşlar özellikle Trakya bölgesinde tarımsal üretimde verimliliğin artmasına önemli katkılar sağlamıştır. Özellikle, bitkisel üretimde kimyasal gübre kullanımı konusunda toprak tahlili yapılmasının önemini vurgulayan eğitimler verilmiştir. Ayrıca aşırı girdi kullanımı yerine yeterli girdi kullanımı için çiftçiler eğitilerek kimyasal gübre ve ilaç kullanımı konusunda üreticilerin bilinçlenmesi sağlanmıştır. Ayrıca bölgede tarımsal mekanizasyonun yaygınlaşması birim alandan alınan ürün verimini artırmıştır. Bunun yanında bölgede ayçiçeği-buğday münavebesine kanola'da eklenmiştir. Özellikle buğday, arpa ve ayçiçeğinde kullanılan kimyasal ilaçların aşırı ve bilinçsiz kullanımının önüne geçilmiş olup bölgede sürdürülebilir tarım altyapısının sağlanması konusunda üreticiler daha bilinçli hale gelmiştir. Son yıllarda sulu tarım konusunda da üreticilerin ihtiyaç duyduğu bilgiler uzmanlar tarafından sağlanmaktadır. Buna bağlı olarak mısır, fiğ ve yonca üretiminde de gelişmeler sağlanmıştır. Bu bitkiler hayvancılıkta yem bitkisi olarak kullanıldığı için hayvancılık faaliyetindeki yem maliyetinin düşmesine katkı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Çiftçi, Ziraat Mühendisi, Danışmanlık, Tarım

ABSTRACT

Institution, Institute : Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences

Department : Department of Business

Title :Leader Farmer Consulting Association Model Analysis

Author : Serdar YURGA

Adviser : Doç. Dr. S. Ahmet MENTEŞ

Type of Thesis/Year: MA Thesis / 2019

Total Number of Pages: 57

Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği Model (Pioneer Farmer Consulting Association Model) enables farmers to establish associations that work on resolving various problems of firms that operate in agriculture industry. These associations depend on donations and monthly fee contributions made by member agricultural organizations for income. These associations that operate with help yourself principal had a major contribution increasing the effectiveness in production in Thrace region. Various training programs were held about chemical fertilizer usage and importance of soil analysis. Farmers and member organizations were also trained for not using excessive additives and pesticides. Agricultural mechanization also increased the productivity in the region. Just like sunflower and wheat, canola farming became more common in the region. By the prevention of excessive pesticide usage via training programs farmers became more cautious about sustainable farming in the region. Corn and clover irrigation also developed in the region in recent years due to watering expertise provided by the experts. These plants play a critical role in livestock production via decreasing the costs.

Keywords: Farmer, Agricultural Engineer, Consulting, Agriculture

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmasında Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği Projesi'nin kuruluşundan günümüze kadar gelen süreçte geçirdiği evreleri, saha ve literatür çalışması yaparak elde edilen veriler, SWOT Analiz yöntemiyle, Analitik açıdan mevcut durumu ortaya koymaya çalıştım. Önder Çiftçi Projesi gibi yayımcı bir anlayışa sahip bir modeli, Türkiye'deki diğer Tarım İl'lerine tanıtmak, kendilerine örnek alabilecekleri bir modelin varlığını göstermek, bunu yaparken zayıf yönlerine de vurgu yapıp yeni uygulanacak olan yayımcı tarım anlayışı modellerine yön vermek istedik.

Önder Çiftçi Projesi Dernekleri Üzerine bu benim 3. Çalışmam, saha çalışmalarında en büyük problemlerden biri Dernek veya Kooperatif Başkanları, Yönetim Kurulları ve Çalışanları bilgiyi paylaşmaktan korkuyorlar. Oysaki dernekler, kooperatifler, bütçelerini ve faaliyetlerini üyelerine bildirmek zorundalar, bilançoları ve faaliyet raporları üyelerine her zaman açık olmak zorundadır. Buradaki mesajım böyle güzide kurumların yönetimlerinde yer alan güzel insanlarımızadır; Şeffaflığı, yayımcı anlayışı her alanda uygulamalıyız, unutmayalım ki bilgi paylaşıldıkça büyür ve yararlı hale gelir.

Tez çalışma sürecimde kendi şahsi işlerimden dolayı zamanımın çok olmadığını, tam bir şeylerden vaz geçmişken Hocalarımı karşımda görüp, beni motive etmeselerdi, belki de ben şuan bu satırları yazmamış sizlerde okumuyor olacaktınız. Benim bu satırları yazmamın yegâne sebebi olan değerli hocalarım; Sayın Prof. Dr. Ahmet KUBAŞ'a, Sayın Doç. Dr. S. Ahmet MENTEŞ'e ve Sayın Arş. Gör. Sevi BALOĞLU'na sonsuz saygı ve şükranlarımı sunuyorum. Ve Ailem, beni eğitim konusun teşvik eden, sabırla her girdiğim mücadelede beni destekleyen değerli eşim Didem YURGA'ya, babasını özleyen sabırla yollarımı gözleyen büyük oğlum E. Timur YURGA'ya, son zamanlarda çoğu kez gece eve geldiğimde uyurken sevdiğim küçük oğlum B. Noyan YURGA'ya sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi iletiyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	viii
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ	3
1.1. Kuruluş Amacı	3
1.2. Misyon ve Vizyon.....	4
1.3. Önder Çiftçi Projesinin Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi.....	4
1.4. Önder Çiftçi Danışmanlık Dernekleri.....	5
1.4.1. Danışmanlık Derneklerinin Yönetim Şekilleri	8
1.4.2. Tekirdağ Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği.....	9
1.4.3. Muratlı Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği	11
1.4.4. Malkara Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği.....	12
1.4.5. Hayrabolu Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği	13
1.4.6. Silivri Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği	14
1.4.7. Konya Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği	14
1.5. Önder Çiftçi Danışmanlık Dernekleri Finansmanı	15
2. BÖLÜM ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİNİN OLUŞTURDUĞU DEĞERLER.....	18
2.1. S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi.....	18
2.1.1. Önder Tohumculuk Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi	18

2.1.2. Sarı Çiçek Tarım Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.	19
2.1.3. Önder Çiftçi Sigorta ve Aracılık Hizmetleri Ltd. Şti.	20
2.1.4. DLG Fuarcılık Ltd. Şti.	20
2.2. Önder Çiftçi Projesinin Türkiye’deki Tarım Üretimine Katkıları	20
2.2.1. Önder Çiftçi Derneğinin Tarımda Çok Başarılı Olduğu 3 Ana Başlık (Ar-Ge’si).....	21
2.2.1.1. Buğday Tarımı	21
2.2.1.2. Kanola Tarımı	22
2.2.1.3. Aspir Tarımı.....	22
3. BÖLÜM ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ HAKKINDA ANALATİK ANALİZ.....	24
3.1. Demografik Yapı:	24
3.2. İl ve İlçelere Göre Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği Üye Sayısı Kıyası	25
3.2.1. Tekirdağ Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası.....	26
3.2.2. Muratlı Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası	26
3.2.3. Hayrabolu Önder Danışman Derneği Üye Kıyası	26
3.2.4. Malkara Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası.....	27
3.2.5. Silivri Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası	27
3.2.6. Konya Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası.....	27
3.3. Önder Çiftçi Projesi Dernekler Arası Kıyaslamalar	28
3.4 S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Ortak Yapısı ve İşleyişi	34
3.4.1. S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Ortaklık Yapısı	36
4. BÖLÜM ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ’NİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ	39

4.1. ÖÇP'nin Güçlü Yönleri ve Tarıma Kazandırdıkları.....	39
4.1.1. Birlikte Hareket Etme Olgusu.....	39
4.1.2. Kanola Tarımına Katkısı.....	39
4.1.3. Buğday Tarımına Katkısı.....	39
4.1.4. Danışmanlık Desteği ve Yayım İlkesi	40
4.1.5. Seminer ve Eğitimler	40
4.1.6 Yönetim ve Katılım.....	40
4.2 ÖÇP Zayıf Yönleri.....	41
4.2.1 Yenilenmek ve Gelişmek.....	41
4.2.2 Yönetim ve Yönetim Şekli.....	41
4.2.3 Çok Seslilik.....	42
4.2.4 Teknoloji.....	42
4.2.5 Üye Aidatları.....	43
SONUÇ.....	44
KAYNAKÇA.....	46

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Önder Çiftçi Projesi Danışmanlık Dernekleri.....	7
Tablo 2 Önder Çiftçi Projesi Danışmanlık Derneği Yönetim Şekli	8
Tablo 3 ÖÇP Dernek Çalışma Prensibi	9
Tablo 4 Tekirdağ (Süleymanpaşa) ÖÇP Üye Sayısı ile Süleymanpaşa Çiftçi Sayısı Kıyası	10
Tablo 5 Muratlı ÖÇP Üye Sayısı ile Muratlı Çiftçi Sayısı Kıyaslama ..	11
Tablo 6 Malkara ÖÇP Üye Sayısı ile Malkara Çiftçi Sayısı Kıyaslama	12
Tablo 7 Hayrabolu ÖÇP Üye Sayısı ile Hayrabolu Çiftçi Sayısı Kıyaslama	13
Tablo 8 Konya Arazi Varlığı ve Dağılımı	15
Tablo 9 Önder Çiftçi Projesi Dernekleri 2019 Yılı Aidat Tablosu.....	17
Tablo 10 ÖÇP Üyeleri Yaş Aralığı Verileri.....	24
Tablo 11 ÖÇP Üyeleri Eğitim Düzeyi Verileri	25
Tablo 12 ÖÇP Aktif Dernek Üyelerinin Birbirine Oranı.....	28
Tablo 13 Önder Çiftçi Projesi Dernekleri Üye Başı Ekilen Dikilen Arazi Varlığı Kıyası.....	29
Tablo 14 ÇKS Sistemine Kayıtlı Çiftçi ve ÖÇP Derneklerine Üye Olan Çiftçi, İşletme Sayıları ve Kıyası.....	29
Tablo 15 Tekirdağ İli Toplam Arazisi ve ÖÇP Üyelerinin İçindeki Payı	30
Tablo 16 Tekirdağ İli Toplam ÇKS Sistemine Kayıtlı Çiftçiler İle ÖÇP Üyesi Çiftçilerin Birbirine Oranı.....	32
Tablo 17 Tekirdağ İli ve İlçeleri ÖÇP Dernek Üye Sayısının Son 4 Yılda Değişimi	32
Tablo 18 S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Ortaklık Yapısı 2019.....	37
Tablo 19 Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Bünyesinde Bulunan Şirketler	37

KISALTMALAR LİSTESİ

Ar-Ge	: Araştırma Geliştirme
ÇKS	: Çiftçi Kayıt Sistemi
DLG	: Alman Tarım Birliği
GTZ	: Alman Tarım İş Birliği
LTD.	: Limited
ÖÇDD	: Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği
ÖÇP	: Önder Çiftçi Projesi
SAN.	: Sanayi
S.S.	: Sınırlı Sorumluluk
ŞTİ.	: Şirketi
TİC.	: Ticaret
TZOB	: Türkiye Ziraat Odaları Birliği

GİRİŞ

Bir Alman tarımsal yayım modeli olan, mesleki örgütlenmeyi amaçlayan ve ülkemizde uygulanan geleneksel tarımsal yayım hizmetinden farklı bir hizmet vermek amacıyla kurulan Önder Çiftçi Projesi, 27 Aralık 1986 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye’ de Tekirdağ ilinde pilot bölge olarak uygulanmaya başlamıştır. 1889 yılında Tekirdağ ilinin ilçelerinde de Önder Çiftçi Gurupları kurulmuş, kurulan bu gurupların daha aktif ve bağımsız olarak çalışabilmeleri için 1992 yılı sonuna kadar Dernek’ler haline dönüştürülmüştür.

İnsanoğlu yiyecek balıkları, ekecek toprakları, su içecek ırmakları, nefes alacak temiz havaları kalmadığında, paranın aslında yenecek bir şey olmadığını anladıklarında çok geç kalmış olabilirler, bu bağlamda insanoğlu yaşayabilmesi için 3 şey şarttır; 1. Hava, 2. Su 3. İse yemektir, bunlar olmadan yaşam olmaz. Tam burada Dünyada ve Türkiye’de tarım sektörü sınırlı kaynaklarla sınırsız insanoğlunun ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmakta, ekilebilen ve dikilebilen arazi, iş gücü, sermaye gibi sınırlı olan kaynaklardan bilgi ve tecrübe ile, bilginin paylaşılması olan tarımsal yayım anlayışı ile maksimum fayda sağlanmak istenmektedir, yaşam ve sanayii tarım ile başlar.

Tarım toplum kesimini yaparak öğrenme ilkesiyle bilgilendiren, kültürel, toplumsal ve en önemlisi ekonomik açıdan kalkınmalarını hedefleyen, çiftçilerin sorunlarını anlamalarına yardımcı olma, çiftçiye sorunlarını kendi çabalarıyla çözebilme yeteneği kazandırmayı hedefleyen, yayımcı ve gönüllü bir eğitim sistemidir.

Tarım kesimindeki nüfus artışının ülke ortalamasının üzerinde olması kişilerin sahip olduğu toprakların miras yoluyla küçülmesine ve dolayısıyla kente göçü hızlandırmaktadır. Toprakların küçük parçalara bölünmüş olması maliyetleri yükseltmekte ve tarım üretiminde verimsizliğe neden olmaktadır. Bu durumda kırsal alanlarda ki üreticilerde ve tarım işletmelerinde görülen durum dünya standartlarına uygun bir şekilde getirilerek, tarım ile uğraşan kesimin yaşam düzeyini yükseltmek amacıyla olan tarımsal yayım ilkesinin etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Tarımsal yayım ilkesi, gelirini ve geçimini tarımdan sağlayan üreticilerin refah ve yaşam düzeyini arttırmayı hedefleyen bir yöntemdir. Çiftçinin her alanda dernekler ve örgütler vasıtasıyla, gelişmesini, kalkınmasını, öğrenmesini, örgütlenmesini, tarım yayım ilkesi ile amaçlar.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde, ülkenin geri kalmış alanlarının geliştirilmesi, eğitilmesi ve örgütlenmesi gerekiyordu, bu alanlarda biride tarımdı. Avrupa birliğine Türkiye'nin tam üye olmadan önce Avrupa çiftçisiyle rekabete hazır olması için, tarım kesiminin tarımsal yayım modeli ile eğitilmesi, bilgilendirilmesi, örgütlenmesi, problemlerini görmesi ve kendi kendilerine çözebilme yeteneğine kavuşması gerekiyordu, bunu Trakya'da danışmanlar vasıtasıyla çözmeyi hedefleyen Önder Çiftçi Projesi Tekirdağ İlinde faaliyetine guruplar olarak başlamış oldu.

1. BÖLÜM ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ

1.1. Kuruluş Amacı

Önder Çiftçi Projesinin temel amacı “tarımsal yayım modelinin ülke çapında yaygınlaştırılmasını sağlayarak, Türk tarım kesimine gereksinim duyulan her türlü bilgiyi, üretici koşullarına ve arzusuna uygun olarak, demokratik bir ortamda, gönüllü aktif katılımın sağlandığı, gönüllü sorumluluğun benimsendiği, kendi kendine yardım ilkesine dayanarak gerek iç, gerek dış tarım ürünleri pazarına göre karşılamak ve Türk tarım kesiminde, dünya pazarlarında rekabet edebilecek bilinçli üreticilerin sayısını hızla arttırmaktır.” (onderciftci.com, 2019)

“Sistem çiftçilerin sosyal ve ekonomik hayatını gelişmesini sağlayarak, sürdürülebilir tarım anlayışı içerisinde çiftçilerimizin, ayakta kalarak üretimlerini yapmalarına olanak sağlamaktır.” (onderciftci.com, 2019)

Önder Çiftçi Projesinin amacı, tarım sektöründeki üreticilerin ortak hareket ederek, guruplar kurularak, yardımlaşma içerisinde, tarımsal yayım ilkesine uygun olarak bilgiyi paylaşarak, tarımın gelişmesini sağlayacak bir organizasyon modeli ile başta pilot bölge Trakya olmak üzere, Türk tarımını ileri seviyelere yükseltmeyi ve gelişmeyi amaçlar.

Önder Çiftçi Projesinin kuruluş amaçlarından bir tanesi de, “Ülkemiz tarım potansiyeli açısından zengin bir ülkedir. Önemli nokta; Çevreci bir anlayışla topraklarımıza sahip çıkarak, bilgiyi kullanarak, verimlilik ilkesi ışığında bir tarımsal üretim yapabilmektir. Tarımsal ürün planlaması, pazarlama ve tabi ki tüm dünyanın yaptığı mantıklı tarımsal desteklemeler vazgeçilmez koşullardır. En önemli noktalardan birisi de ülkemizde köylülükten çiftçiliğe geçiş ve üretimin örgütlü bir şekilde yapılmasıdır. Tarımsal eğitimi almış kendi sorunlarına sahip çıkan bilgiye değer veren bir çiftçi kitlesi yaratmak zorundayız. Verimlilik ilkesi ışığında çalışabilen tarımsal işletmeler yenedünya düzeninde, dünya ile rekabet edebilecektir.” (onderciftci.com, 2019)

1.2. Misyon ve Vizyon

Önder Çiftçi Projesinin vizyonu şu şekilde belirtilmiştir:

“Ülkemizde tarla bitkileri, bahçe bitkileri, yem bitkileri ve hayvancılık alanında dünyadaki en yeni bilgiyi kullanarak, bütünleşmiş bir sistem içerisinde, sürdürülebilir tarım uygulamalarının geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak. Üye üreticilerimiz ile birlikte ekonomik yönden en yüksek kazanımı sağlayacak tarımsal uygulamalara önderlik etmektir.” (onderciftci.com, 2019)

Önder Çiftçi Projesinin misyonu şu şekilde belirtilmiştir:

“Ülkemiz tarımı için önemli yeniliklerin entegrasyonunu sağlayan, üreticilerimizin ihtiyaçlarına yönelik hizmetlerde, kalite, çevreye ve doğaya saygılı sürdürülebilir tarım anlayışını ön planda tutan, ülkemizin önder tarım kuruluşu olmaktır.” (onderciftci.com, 2019)

1.3. Önder Çiftçi Projesinin Kuruluşu ve Tarihsel Gelişimi

“Önder Çiftçi Projesi, Türk-Alman hükümetleri arasında (T.Z.O.B.) Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve (DLG) Alman Tarım Birliği yapılan teknik iş birliği antlaşmasında dayanarak 27 Aralık 1986 tarihinde Resmi Gazete 'de yayınlanan Önder Çiftçi Projesi pilot bölge seçilen Tekirdağ'da 1987 yılında ilk çalışmalarına başlamıştır.” (onderciftci.com, 2019)

“Tarımsal yayım ilkesini benimseyerek yola çıkmıştır. Uygulandığı tarımsal yayım modelini başarısını ispat etmek ve ülke çapında yaygınlaştırması hedef seçmiştir. 1988 yılında Tekirdağ'da bu sistemin parçası olacak gönüllü çiftçiler ile iki Alman uzman ve bir danışman ile sistemi aktif hale getirmiştir.” (onderciftci.com, 2019)

“Bu sistemin kurulmasındaki gerekçe, ülkemizin tarım gücünün yeterince değerlendirilmesinden kaynaklanan ürün, verim ve en önemli faktör gelir kayıplarını azaltabilmek, ekonomik ve sosyal olumsuzlukları gidermektir.” (onderciftci.com, 2019)

Önder Çiftçi Projesinin amacı, çiftçinin öğrenmesi, eğitilmesi, öğrenilen bilginin tarım yayım ilkesiyle paylaşılması, çağımız teknolojik gelişimlerine ayak uydurarak, öğrenebilen ve gelişebilen, dünya tarımı ile rekabet edebilecek, sorumluluk sahibi çiftçiler yaratmak. (Erişgen, 2019)

Önder Çiftçi Projesi tarım yayım modeli, bir danışman vasıtasıyla öğrenilen bilginin üye çiftçilere aktarılıp, tarım da sahada yeni uygulamaları hayata geçirip gözlem ve kontrollerinin yapılmasına dayanıyor. (Erişgen, 2019)

1989, 1990, 1991 yıllarında Tekirdağ merkez dışında ilçelerinde de Malkara, Hayrabolu, Çorlu çalışma gruplarının kurulmasıyla, proje daha geniş çiftçi kitlesine ulaşmayı başladı, bilgiye ihtiyaç duyan, yeni, yenilikçi, olan, çiftçilerin katılımlarıyla proje gelişmeye ve büyümeye başladı, böylelikle Önder Çiftçi Danışmanlık dernekleri ortaya çıktı. (onderciftci.com, 2019)

1.4. Önder Çiftçi Danışmanlık Dernekleri

1992 yılında Önder Çiftçi Proje grupları Önder Çiftçi Danışman Dernekleri haline getirilmiştir. “Dernek Önder Çiftçi Projesinde aldığı misyonu danışmanlar vasıtasıyla en iyi biçimde yerine getirmektedir.” (onderciftci.com, 2019)

Danışmanın görevlerini aşağıdaki maddeler halinde sıralayabiliriz:

- Bilginin çiftçiye doğru aktarılacak şekilde çiftçi koşullarında en kolay biçimde uygulanmasını sağlamak.
- Çiftçinin sorunlarını anlayarak söz konusu sorunları çözmeye yardımcı olmak.
- Tarım tekniklerindeki gelişmeleri takip ederek, çiftçiye yardımcı olmak.
- Demonstrasyonlar ve denemeler vasıtasıyla doğru tohumluk seçimi sağlamak, bitkide doğru ilaç, doğru gübre kullanımını öğretmek.
- Doğru toprak işleme metotlarını çiftçiye aktarmak.
- Seminerler vasıtasıyla dünyadaki tarımsal yenilik ve gelişmelerden çiftçiye haberdar etmek.

- Dünyadaki gelişmeleri takip edebilmek için yurtiçi ve yurtdışı teknik geziler düzenleyerek çiftçinin vizyonunun gelişmesine ve diğer çiftçilerle fikir alışverişi sağlanmasına katkıda bulunmak. (onderciftci.com, 2019)

Temelleri, Türkiye Ziraat Odaları Birliği ve Alman Tarım İş Birliği ile Tekirdağ'da atılan Önder Çiftçi Projesi, model olarak diğer illere de örnek olmaya başlamıştı, bu yayımcı modelden yararlanmak isteyen çiftçi gurupları, Şanlıurfa, Polatlı, Silivri, Konya, Aksaray ve Lüleburgaz'da Önder Çiftçi Danışman Dernekleri oluşturdular. Bu derneklerin bir kısmı şu an faaliyetlerini askıya alsalar da ileride neler olur bunu zamanla göreceğiz. (Erişgen, 2019; Güngör, 2019)

Bu arada Dernek isimleriyle ilgili bilgi kirliliği açısından açıklanması gereken bir durum söz konusu, herkes farklı telaffuz ediyor, burada Muratlı ilçesi ismini anlaşılabilmesi için örnek olarak kullanacağız, örneğin derneğin kapısında ÖÇP Muratlı Danışmanlık derneği yazıyor yada Muratlı Önder Çiftçi Danışmalık Derneği yazıyor veya Muratlı Önder Çiftçi Projesi Danışman Derneği, bütün bu telaffuz farklılıkları sanki hepsi farklı şeylermiş gibi kafa karıştırıyor ama aslında bunların hepsi tek bir şey, hepsi kelimeler farklı yada yerleri farklı olsa da aynı derneği işaret ediyor. Peki doğru ne olacak; ben Muratlı Önder Çiftçi Danışmalık Derneği ismini de doğru kabul ediyorum, ÖÇP Muratlı Danışmalık Derneği ismini de doğru kabul ediyorum, Muratlı Önder Çiftçi Projesi Danışmanlık Derneği ismini de doğru kabul ediyorum, çünkü; dernekler yazışmalarda, “www.onderciftci.com” adlı internet sitelerinde, sanal ortamlar da kurulan sitelerde, Facebook'ta hatta dernek kapılarında bu yazdığım 3 şekilde kullanıldığı için ben doğru kabul ediyorum. Burada yazım anlatım ve projenin oluşumuna bakarsak ana isim ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ, diğerleri DERNEKLER, yani şu şekilde ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ (İl veya İlçe Adı) DANIŞMANLIK DERNEĞİ yada (İl veya İlçe Adı) ÖNDER ÇİFTÇİ DANIŞMALIK DERNEĞİ, doğruya daha yakın isimler.

Buradan Dernek yönetimlerine önerimiz; tüm alanlarda, ya resmi kayıtlı tescil isimlerini ya da dernek başkanları ve yöneticileri bir araya gelip tek bir tarz üzerinde uzlaşıp, tüm dernekler uygularsa kavram kargaşası ortadan kalkar. Ben

konun ve isimlerin daha iyi sindirilebilmesi için kullanılan tüm şekli yazımın içinde kullanacağım.

2019 yılı itibari hali hazırda danışman dernek sayısı toplamda 9'a ulaşmıştır. Bu dernekler;

- Tekirdağ Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği,
- Muratlı Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği,
- Malkara Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği,
- Hayrabolu Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği,
- Silivri Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği,
- Lüleburgaz Önder Çiftçi Derneği,
- Konya Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği,
- Polatlı Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği ve
- GAP Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği. (Erişgen, 2019)

Tablo 1 Önder Çiftçi Projesi Danışmanlık Dernekleri

ÖÇP Dernekleri	Durumu
Tekirdağ ÖÇP	Aktif
Muratlı ÖÇP	Aktif
Hayrabolu ÖÇP	Aktif
Malkara ÖÇP	Danışmansız
Çorlu ÖÇP	Kapatıldı
Silivri ÖÇP	Aktif
Lüleburgaz ÖÇP	Pasif
Polatlı ÖÇP	Pasif
Konya ÖÇP	Aktif
GAP ÖÇP	Danışmansız

Kaynak: İmdat Güngör, (2019, Temmuz 13). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Yönetim Kurulu Başkanı. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

1.4.1. Danışmanlık Derneklerinin Yönetim Şekilleri

Önder Çiftçi Danışmanlık Dernekleri tamamen Türk Ticaret Kanunlarının Dernekler Yasasına Tabi olup, Yönetim Kurulları 5 Asil 5 yedek üyeden oluşur ve seçimle belirlenir, 5 asil üyeden 1 kişi başkan, 1 kişi başkan yardımcısı, 1 kişi sayman ve 2 kişi yönetim kurulu üyesi olmak üzere görev dağılımı yapılır. Derneklerin seçim süreleri Derneklere göre değişmekle birlikte Yönetim Kurulları 1 yıl ya da 2 yıl için göreve seçilirler. Her Önder Çiftçi Derneği Kendi bünyesinde en az 1 Sekreter ve 1 Danışman Ziraat Mühendisi bulundurmak zorundadır, 1 Danışman Ziraat Mühendisi en az 60 en çok 80 üye çiftçiye danışmanlık hizmeti verebilmektedir. Eğer derneğin üye sayısı 80'den fazla ise 2 danışman, 3 danışman olmak üzere yukarı doğru çıkıp Danışman Ziraat Mühendisi sayısı artmaktadır. (Tüfekçi, 2019)

Tablo 2 Önder Çiftçi Projesi Danışmanlık Derneği Yönetim Şekli

ÖÇP Yönetim Kurulu 5 Asil Üye ve 5 Yedek Üyeden Oluşur
Başkan
Başkan Yardımcısı
Sayman Üye
Yönetim Kurulu Üyesi
Yönetim Kurulu Üyesi
5 Yedek Üye, Seçilen Yönetim Kurulu Üyeleri 1 veya 2 yıl için seçilirler

Kaynak: Nuray Tüfekçi, (2019, Haziran 12). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi sorumlu Müdürü. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

Tablo 3 ÖÇP Dernek Çalışma Prensibi

En Az 1 Sekreter	
1. Danışman	60 ila 80 arası Üye
2. Danışman	81 ila 160 arası Üye
3. Danışman	161 ila 240 arası Üye
Danışman Sayısı	80 ve katları şeklinde artarak devam ediyor

Kaynak: Nuray Tüfekçi, (2019, Haziran 12). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi sorumlu Müdürü. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

1.4.2. Tekirdağ Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği

“Önder Çiftçi Projesi 1987 yılında Türk-Alman hükümetleri arasında yapılan teknik işbirliği antlaşmasına dayanarak, 27 Aralık 1986 tarihinde resmi gazetede yayınlanan Önder Çiftçi Projesi pilot bölge seçilen Tekirdağ da çalışmaya başlamıştır. Türkiye'nin en büyük sorunu olan tarım kesiminde var olan olumsuz koşulların aşılabilmesi için bir deneme sistem, bilginin danışman aracılığı ile çiftçiye aktarılmasını ve aktarılan bilginin çiftçi koşullarında en kolay biçimde hayata geçirilmesini amaçlıyor. Üye çiftçilerde meydana gelmesi amaçlanan bazı beklentiler vardı; çiftçilerin işini severek yapması, bilgiye değer verilmesi, yenilikçi ve katılımcı olmak, sorumluluk alma isteğinin uyanması ve sorumluluk almak, ortak çalışma anlayışını benimsemek ve işletmelerinde söz sahibi olmaları bu beklentilerden bazılarıydı.” (onderciftci.com, 2019)

Tekirdağ ili Süleymanpaşa ilçesi 73 mahalleden oluşmaktadır, Süleymanpaşa ilçesi tarım arazi varlığı incelendiğinde toplam ekilebilir tarım arazisi miktarı yaklaşık 745.000 m² ile Tekirdağ ilinin alan olarak en büyük merkez ilçesidir, çayır ve mera yaklaşık 45.000 m² dir. İl Tarım Müdürlüğü 2018 kayıtlarına göre Süleymanpaşa ilçesinde 4480 kişi kayıtlı çiftçi bulunmaktadır. (Günaçtı, 2019; www.tuik.gov.tr)

Tekirdağ Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği bünyesinde bulunan ziraat mühendisi danışmanlar aracılığı ile tarımsal danışmalık hizmeti veren bir örgüttür. 73 mahalleli merkez ilçede 39 farklı mahalleden üyesi bulunmaktadır. 2018 yılı itibariyle aktif üye sayısı 185 kişi veya kurumdur, üyelerinin toplam arazi miktarı 95.000 dekadır. (Aykut, 2019)

Periyodik bir şekilde danışmanlar vasıtası ile “*üretim sezonu boyunca periyodik üye ziyaretleri ile üye çiftçilerin üretimlerinde karşılaştıkları sorunları ele alarak, problemlerin çözülmesinde her türlü teknik konuda bilgilendirme ve yeniliklerin çiftçilere iletilmesi konularında faaliyet göstermektedir. Her sene danışman gözetiminde farklı ürün ve yenilikler(ilaç, gübre, tohum vb.) ile ilgili deneme ve demonstrasyonlar kurulmaktadır. Bu denemelerin sonuçları çiftçilere aktarılarak teknik olarak bilgilendirilmesi sağlanır. Birçok teknik ve güncel konu üzerine de seminerler ve toplantılar düzenleyerek çiftçilerin bilgilendirilmesi amaçlanmaktadır.*” (onderciftci.com, 2019)

Tablo 4 Tekirdağ (Süleymanpaşa) ÖÇP Üye Sayısı ile Süleymanpaşa Çiftçi Sayısı Kıyası

	EKAR	ÇİFTÇİ SAYISI 2018 YILI	KİŞİ ORANI	ARAZİ VARLIĞI KİŞİ BAŞI DEKAR	ARAZİ VARLIĞI ORANI
Süleymanpaşa İlçesi Kayıtlı Çiftçi Sayısı ve Arazi Miktarı	750.000	4880	%100	166	%100
ÖÇP Tekirdağ kayıtlı çiftçi sayısı ve arazi miktarı	95.000	185	%3,79	513	%12.67

* ÖÇP üyesi olan her çiftçi aynı zamanda il ve ilçe tarımlarda çiftçi kayıt sisteminde üyedir.

Kaynak: Önder Çiftçi Derneklerinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

1.4.3. Muratlı Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği

Tekirdağ İli Muratlı ilçesi 20 mahallesi olan 28.000 nüfusu bulunan, il merkezine 23 kilometre uzaklığıyla en yakın ilçesi konumundadır. Verimli arazi yapısıyla, havadar ve ılıman iklim koşullarıyla tarım potansiyeli yüksek olan, Tekirdağ'daki deniz iklimi alan bölgelerden sonra en yüksek verime sahip bölgedir. 22.06.1992 tarihinde Muratlı'da kurulan Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği, bölgedeki çiftçilerin isteğiyle hayata geçirilmiştir. Amacı, danışman vasıtası ile danışmanlık hizmeti verilerek, istihdam ve tarımda verim artışı sağlamak. (onderciftci.com, 2019)

Muratlı ilçesi 20 mahallesi ile birlikte yaklaşık 320.000m² ekilebilir dikilebilir tarım arazisine sahiptir. Muratlı İlçesinde yaklaşık 19.000m² çayır ve mera arazisi bulunmaktadır. (Günaçtı, 2019)

Tablo 5 Muratlı ÖÇP Üye Sayısı ile Muratlı Çiftçi Sayısı Kıyaslama

	DEKAR	ÇİFTÇİ SAYISI 2018 YILI	KİŞİ ORANI	ARAZİ VARLIĞI ÜYE BAŞI DEKAR	ARAZİ VARLIĞI ORANI
Muratlı İlçesi Kayıtlı Çiftçi Sayısı ve Arazi Miktarı	320.000	1561	%100	212	%100
ÖÇP Muratlı Kayıtlı Üye Sayısı ve Arazi Miktarı	35.000	75	%4,80	467	%10.94

* ÖÇP üyesi olan her çiftçi aynı zamanda il ve ilçe tarımlarda çiftçi kayıt sisteminde üyedir.

Kaynak: Önder Çiftçi Derneklerinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

Muratlı Önder Çiftçi Danışman Derneği faaliyetlerini Çorlu ilçesi yakın köyleri ve Saray ilçesi köylerinin bazılarında, Lüleburgaz Önder Çiftçi Derneğinin atıl vaziyette olmasında dolayı Lüleburgaz ilçesinin bazı köylerinde de danışmanlık hizmeti vermektedir. (Çorbacı, 2019)

Muratlı Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği bünyesinde ikame eden, 1 ziraat mühendisi, 1 sekreter bulunmaktadır, derneğin 75 üyesi ve bu üyelerinin çalışılan toplam arazi miktarı 35.000 dekar civarındadır. Muratlı Derneğinde Önder Çiftçi

Projesinin özü olan tüm faaliyetler aktif olarak yerine getirilmektedir, seminerler, tarla deneme uygulamaları, toplantılar, danışman üyeler, üyeler ve üyeler arası bilgi alışverişi, yurt içi yurt dışı gezileri faaliyetleri aktif olarak devam etmektedir. (Çorbacı, 2019)

1.4.4. Malkara Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği

Malkara ilçesi, il merkezine 59 kilometre uzaklıkta olup, 73 mahallesi olan, 54.121 nüfusu, 6279 çiftçisi ile nüfusunun %11 resmi kayıtlı çiftçi olan, ailelerle birlikte nüfusun %40'ı geçimini tarım ve hayvancılıktan sağlayan, Tekirdağ ilinin tarım ve hayvancılık potansiyeli yüksek olan ilçesidir.(Tekirdağ il tarım müdürlüğü) *“30.11.1992 tarihinde Önder Çiftçi Projesi çerçevesinde kurulan Malkara Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği çiftçilerin kendi inisiyatifi ile kurdukları ve amacı üyelerine istihdam ettikleri tarım danışmanı vasıtasıyla tarımsal danışmanlık hizmetleri vermektir.”* (onderciftci.com, 2019)

Bugün itibariyle danışman faaliyeti atıl durumda olan Malkara Önder Çiftçi Danışman Derneğinde ziraat mühendisi bulunmamaktadır, 40 üyesi ve bu üyelerin yaklaşık 10.000 dekar toplam arazisi ile 2019 yılı itibariyle üyelerine hizmet verememektedir. Kuruluş amacı diğer önder çiftçi dernekleri ile aynı olup, potansiyeli yüksek olan ilçenin dernek faaliyetlerini yürütecek ve büyüyecek potansiyelinin var olduğunu biliyorum. (Çorbacı, 2019; Aykut, 2019)

Tablo 6 Malkara ÖÇP Üye Sayısı ile Malkara Çiftçi Sayısı Kıyaslama

	DEKAR	ÇİFTÇİ SAYISI 2018 YILI	KİŞİ ORANLAMA	ARAZİ VARLIĞI KİŞİ BAŞI DEKAR	ARAZİ VARLIĞI ORANLAMA
Malkara İlçesi Kayıtlı Çiftçi Sayısı ve Arazi Miktarı	720.000	6279	% 100	115	% 100
ÖÇP Malkara kayıtlı çiftçi sayısı ve arazi miktarı	10.000	40	%0,63	250	% 1,38

* ÖÇP üyesi olan her çiftçi aynı zamanda il ve ilçe tarımlarda çiftçi kayıt sisteminde üyedir.

Kaynak: Önder Çiftçi Derneklerinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

1.4.5. Hayrabolu Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği

Tekirdağ'ın Hayrabolu İlçesi 52 mahallesi, 32.200 nüfusu olan, il merkezine 51 kilometre uzaklıklardır. Hayrabolu ilçesi tarım potansiyeli yüksek olan bir yerleşim yeridir. “30.07.1999 tarihinde kurulan Hayrabolu Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği çiftçilerin kendi inisiyatifi ile kurdukları ve amacı üyelerine istihdam ettikleri tarım danışmanı vasıtası ile tarımsal danışmanlık hizmetleri vermektir. Bu gün itibari ile 2 ziraat mühendisi, 1 sekreter, toplantılarını yapabileceği bir büro, hizmeti üyenin ayağına götüreceği 3 aracı mevcuttur.” (onderciftci.com, 2019) 102 üye ve bu üyeleri yaklaşık 45.000 dekar arazisi ile üyelerine hizmet vermektedir. Üyeler genellikle ayçiçeği, buğday, kanola, çeltik ve mısır ekimi yapmaktadır. (Erişgen, 2019; onderciftci.com, 2019)

Hayrabolu Önder Çiftçi Danışmanları üyelerine, mevcut ve gelecekteki durumlarını analiz etmekte yardımcı olmak, belirlenen problemlerin çözümü konusunda çiftçiye yardımcı olmak. Çiftçinin mevcut durumuna, bilgilerine yeni bilgi ve yetenekler kazandırmak, doğru karar alabilmeleri konusunda yardımcı olmak, çiftçilere fikir oluşturma, yapacağı uygulamaları izleme, değerlendirme yeteneği kazandırmak danışman ve danışman derneklerin görevleri arasında yer alır. Danışman, üyelerinin arazilerini veya işletmelerini periyodik olarak ziyaret eder ve bilgilendirir. (onderciftci.com, 2019)

Tablo 7 Hayrabolu ÖÇP Üye Sayısı ile Hayrabolu Çiftçi Sayısı Kıyaslama

	DEKAR	ÇİFTÇİ SAYISI 2018 YILI	KİŞİ ORANLAMA	ARAZİ VARLIĞI KİŞİ BAŞI DEKAR	ARAZİ VARLIĞI ORANLAMA
Hayrabolu İlçesi Kayıtlı Çiftçi Sayısı ve Arazi Miktarı	700.000	4218	% 100	166	% 100
ÖÇP Hayrabolu kayıtlı çiftçi sayısı ve arazi miktarı	45.000	102	%2,41	441	%6,42

* ÖÇP üyesi olan her çiftçi aynı zamanda il ve ilçe tarımlarda çiftçi kayıt sisteminde üyedir.

Kaynak: Önder Çiftçi Derneklerinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

1.4.6. Silivri Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği

Silivri Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği “22 ağustos 2002 yılında Silivri yerel gündem tarım komisyonu tarafından merhum Ahmet Dağlı önderliğinde bir gurup çiftçi tarafından kurulmuştur. Yerel gündem 21 şeffaf, esnek ve günümüz şartlarında Trakya Üniversitesi tarla bitkilerinin tarım komisyonuna model olarak gösterdiği bu projeyi Tekirdağ merkezli olarak Silivri’de hayata geçirilmiştir.” (onderciftci.com, 2019)

Silivri Önder Çiftçi Derneği, aktif olarak çalışan derneklerdendir, bünyesinde 2 ziraat mühendisi, 1 sekreter ikame etmektedir, diğer dernekler gibi Önder Çiftçi Projesinin tarım yayım politikasını benimsemiş olup, ziraat mühendisi danışmanlar vasıtasıyla bilginin paylaşıldığı, seminer ve toplantıların yapıldığı, üye arazi ziyaretleri ile aktif olarak sahada çalışan derneklerdendir. (onderciftci.com, 2019)

1.4.7. Konya Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği

Konya Valisi Sayın Aydın Nezih Doğan’ın bir önceki görev yerinin Tekirdağ İli olması sebebi ile Önder Çiftçi Projesinin Konya ilinde bu modelin başlatılmasının temelini oluşturmuştur. (www.kocd.org.tr)

İl ve İlçe Tarım ile ilgili kurum amirlerinin katıldığı, Konya Valisi başkanlığında yapılan ilk toplantıda dernek için somut öneriler toplanmış ve 28 Aralık 2009 da tanıtım toplantısının yapılmasına karar verilmiştir. Konya Valisi Sayın Aydın Nezih Doğan’ın başkanlığında yapılan tanıtım toplantısına tüm ilçelerden çiftçiler katılmış ön başvurular alınmış, bir ay gibi kısa bir sürede 130 kişi ile dernek kurulup faaliyete girmiştir.2018 yılı itibari ile Konya Önder Çiftçi Derneğinin 349 üyesi bulunmaktadır.(www.kocd.org.tr)

Konya Önder Çiftçi Danışman Derneğinin amacı, “tarımsal bilginin önder çiftçiler yardımı ile diğer çiftçilere aktarılarak Konya çiftçisinin bilgiyi kendisi gibi kabul ettiği çiftçilerden almasını sağlamaktır.”(www.kocd.org.tr)

Tablo 8 Konya Arazi Varlığı ve Dağılımı

İŞLENEN ARAZİ KULLANIM ŞEKLİ	ALAN (DEKAR)
Tarla Arazisi	11.700.000
Nadas	6.750.000
Sebze	196.606
Meyve	288.000
Bağ	99.200
Çayır Mera	7.600.000
Orman	5.400.000
Ürün Getirmeyen Alan	8.750.000
Genel Toplam	41.000.000

Kaynak: Konya Önder Çiftçi Derneği, www.kocd.org.tr

1.5. Önder Çiftçi Danışmanlık Dernekleri Finansmanı

Önder Çiftçi Projesini 1987 yılından 1992 yılına kadar %100 finansmanını Alman Tarım Birliği (DLG) ve Alman Teknik İş Birliği (GTZ) finanse etmiştir, bu finansmanı Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) üzerinden gerçekleştirmiştir. 1992 ve 1996 yılları arasında %50 finansman (DLG) diğer %50'lik finansmanı ise (TZOB) gerçekleştirmiştir. 1996 ile 1999 yılları arasında ise Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Tarım Bakanlığından almış olduğu destek ile Önder Çiftçi Projesini finanse etmiştir. (Erişgen, 2019)

1992 yılından itibaren ise Önder Çiftçi Projesi kapsamında bir araya gelen çiftçilerle beraber statüleri Derneklere dönüşmüştür, Önder Çiftçi Danışma Derneği olarak bugünkü halini almıştır. (Erişgen, 2019)

Önder Çiftçi Projesinde yer alan çiftçiler bilginin ne kadar kıymetli ve değer olduğunu öğrenmişlerdir, 1992 yılına kadar projede yer alan çiftçiler yenilik gelişim doğru tarım doğru bilgi, deneyim paylaşımı, doğru ürün, alternatif ürün, mübadele ekim konularında sürekli danışman yardımı almışlardır. Bilginin ve yeniliğin getirdiği kazançtan ve karlılıktan memnun olan çiftçiler artık bu kuruluşları kendi

ödedikleri aidatlarla ayakta tutmaktadırlar. Son 4 yıldır Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı bilginin gelişimi ve Tarımın gelişimi için Zirai Danışmanlık hizmeti veren tüm kurumlara üye sayıları x 600 TL gibi yardım yapmaktadır. Doğru olan; sürekli, eğitilmiş, aslında pahalı olan bilgi kıymetli ve değerlidir. Gerçek ve doğru bilgi emek, eğitim, deneyim ve zaman ister. (Erişgen, 2019)

Önder Çiftçi Danışman Dernekleri emekle dönemlerinden çıkmış çağımızın ticari sistemi içerisinde bu bilgiyi ve deneyimi yatırma dönüştürdü, Önder Çiftçi üyeleri birlikte hareket edip yeni kooperatifler ve hatta anonim şirketler kurdular. (Erişgen, 2019)

Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği Üyelerinin Kurmuş olduğu şirketler şu şekildedir: (Erişgen, 2019)

- S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi,
- Önder Tohumculuk A.Ş.
- Sarı Çiçek Tarım Ürünleri San. Tic. A.Ş.
- Önder Çiftçi Sigorta ve Aracılık Hizmetleri LTD. ŞTİ.
- DLG Fuarcılık LTD. ŞTİ.

Her Dernek üyesi kooperatifin ortağı değildir, kooperatiflere ortak olmak için önce Önder Çiftçi Derneklerine üye olmak gerekir. Dernek Üyeliği ise TC vatandaşı olmak, yüz kızartıcı suç işlememiş olmak, Çiftçi Olmak (Ziraat odası kaydı veya il/ilçe tarım kaydı), nüfus kağıdı fotokopisi ve 4 adet vesikalık fotoğraf yeterli. (Doğanus, 2019)

Kooperatife ortak olmak isteyen üyeler ise 20.000 TL'lik katılım ücreti, herhangi bir Önder Çiftçi Derneğine üye olmaları yeterlidir. 2 yıl öncesine kadar Önder Çiftçi Kooperatifine katılım bedeli 1.000tl idi. (Doğanus, 2019)

Kooperatiflerin ortaklarına kesinlikle kar payı dağıtma gibi bir zorunluluğu yoktur, Önder Çiftçi Kooperatifleri Ortak dışı alım ve satım yapabilir, böylelikle dernek üyeleri de kooperatifin imkanlarından faydalanmış olur. (Doğanus, 2019)

Tablo 9 Önder Çiftçi Projesi Dernekleri 2019 Yılı Aidat Tablosu

ALAN DEKAR	AİDAT TL
0-200	750TL
201-400	1.000TL
401-1.000	1.250TL
1.000 VE ÜZERİ	1.500TL

Kaynak: Talip Çorbacı, (2019, Haziran 29). Muratlı Önder Çiftçi Derneği Danışmanı. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

2. BÖLÜM ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİNİN OLUŞTURDUĞU DEĞERLER

2.1. S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi

S.S. Önder Çiftçi Üretim Ve Pazarlama Kooperatifi, 1995 yılında kurulmuştur. Kooperatifin kuruluş amacı dernek üyelerine kazanç sağlamalarına yardımcı olmaktır. Kooperatif, 2001 yılında aktif olarak faaliyete geçmiştir. (Doğanus, 2019)

Kooperatif, Trakya bölgesinde kanola başta olmak üzere kooperatif ortaklarının ihtiyacı olan tohum, zirai ilaç ve üretilen diğer ürünlerin üretiminde ve pazarlanmasında ortaklara yardımcı olmaktadır. (Doğanus, 2019)

2.1.1. Önder Tohumculuk Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi

Önder çiftçi projesine katılan bir grup Tekirdağ'lı çiftçi Alman Tarım Birliğinin desteğiyle ve yardımlarıyla 1989 yılında ilk şirketleri olan, 62 üye ile faaliyete geçirilen Önder Tohumculuk Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi olmuştur. (onderciftci.com, 2019)

Tekirdağ'da bir grup önder çiftçi tarafından kurulan kooperatifin amacı, *“ilk olarak kendi ortaklarının ve bölge çiftçisinin kaliteli tohum ihtiyacını karşılamaktı. Bunun yanı sıra çiftçimiz ile sözleşmeli üretim metodunu kullanarak sertifikalı tohum üretmek gerekirse yurt dışından deneme amacıyla getirilen tohumların demonstrasyon çalışmalarını yaparak uygun çeşitlerin ithalatını yaparak üretimlerini ülkemizde gerçekleştirmektir. Ayrıca şirketimiz çiftçi ortaklarının bir araya gelerek kurdukları ve kendi sorunlarını kendilerinin çözebildiklerini gösterdikleri Türkiye’de ki tek tohum firmasıdır”* (onderciftci.com, 2019).

Önder Tohumculuk Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Tekirdağ merkez ilçesi Süleymanpaşa'da faaliyetini sürdürmektedir. Kiralık olarak ikamet edilen tesiste 14.000m² açık alan, 850m² ise kapalı alan, bu kapalı alanda tohum eleme tesisi, Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi, ve bu Kooperatife bağlı tüm şirketlerin idari binaları, yine aynı tesiste Tekirdağ Önder Çiftçi Danışmanlık Derneği ofisi bulunmaktadır. Kurulan şirket ismine uygun olarak kurulan bayii

ağıyla, gerek üretilen, gerek yurt dışından getirilen sertifikalı buğday ve kanola tohumlarının Trakya ve Anadolu'ya satış ve pazarlamasını gerçekleştirmektedir. (Erişgen, 2019)

Önder Tohumculuk San. ve Tic. A.Ş. yönetimleri genel kurul kararı ile 2 yıl süresi için seçilip, 5 asil, 5 yedek ortak üyeden oluşur, şirketin karar ve temsil yetkisi seçilen 5 asil üye olan yönetim kuruluna aittir, ayrıca şirket bünyesinde aktif olarak 2 pazarlama uzmanı ve ziraat mühendisleri bulundurmaktadır. Şirket ayrıca bölgesinde bulunan Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi ve Tarımsal Araştırma Enstitüsüyle birebir çalışmalar yürütmekte ve tarımsal yayım modeli gereği aralarında bilgi paylaşımları sürekli olarak devam etmektedir. (onderciftci.com, 2019; Erişgen, 2019)

Önder Tohumculuk San. ve Tic. A.Ş. *“sertifikalı kademedeki BC-Institut Zagreb'in Hırvatistan menşeli buğday çeşitleri olarak Tina - BC Lİra - Mihelca-Reneta ile Recorder arpa, ayrıca Trakya Tarımsal Enstitüsünden orijinal kademedeki alınan Flamura 85 ve Selimiye çeşitlerinin üretimini yapmaktadır.”* (onderciftci.com, 2019)

2.1.2. Sarı Çiçek Tarım Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.

“Sarı Çiçek Tarım Ürünleri San. ve Tic. A.Ş., tarım ürünlerinin alışı ve satışı işlerini yapmak amacıyla 2008 yılında kurulmuştur. Özellikle serbest piyasa ekonomisinin hakim olduğu ülkemizde, çiftçilerinin tarımsal ürünlerinin daha değerli satabilmesini konusunda çalışmaktadır.” (onderciftci.com, 2019)

Sarı Çiçek Tarım Ürünleri San. ve Tic. A.Ş. yurtiçi ve yurtdışı emtia piyasalarından alınan bilgiler doğrultusunda üyelerinin ürünlerini ne zaman satmaları konusunda bilgi vermektedir, buradaki amaç daha çok kar sağlayabilen çiftçiler oluşturmak. Şirket bunların yanı sıra Türkiye'nin farklı bölgelerinde kanola, ayçiçeği, hububat, mısır ve aspir gibi tarım ürünlerinin sözleşmeli ekim de yaptırmaktadır. (onderciftci.com, 2019; Doğanus, 2019; Erişgen, 2019)

2.1.3. Önder Çiftçi Sigorta ve Aracılık Hizmetleri Ltd. Şti.

Önder Çiftçi Sigorta ve Aracılık Hizmetleri Ltd. Şti. *“dernek üyelerine ve diğer çiftçilerimize tarım sigortası konusunda yardım sağlamak, daha düşük prim oranlarıyla daha ucuza tarım sigortası yaparak çiftçinin dekara ödeyeceği maliyeti düşürmek amacıyla kurulmuştur. Böylece her çiftçi tarım sigortası yaptırarak hem ürününü güvence altına alabilecek hem de zarar gördüğünde mağdur duruma düşmeden zararını karşılayabilecektir. Hedefimiz Trakya çiftçisini tarım sigortaları konusunda bilinçlendirmek, tarım sigortası yaptırma alışkanlığını kazandırmak ve tarım sigortası yaptırılmasını yaygınlaştırmaktır.”* (onderciftci.com, 2019)

Önder Çiftçi Sigorta ve Aracılık Hizmetleri Ltd. Şti. 2006 yılında S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifinin bünyesinde kurulmuş, şirketin sigorta bayilikleride bulunmakta, bu bayilikler sayesinde üyelerine sadece tarım sigortası değil, diğer tüm sigorta aracılık hizmetlerinin verebilmektedir. (onderciftci.com, 2019)

2.1.4. DLG Fuarçılık Ltd. Şti.

Türkiye'nin ilk açık alan uygulamalı fuarı olan, DLG fuarcılık Ltd. Şti. %70'i S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatife bünyesine ait iken, 2017 yılında genel kurulda alınana karar ile hisseleri satışa çıkarıldı, 2018 yılında ise DLG fuarcılığın hisseleri satılarak Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifle herhangi bir ilişkisi kalmamıştır. (Güngör, 2019)

2.2. Önder Çiftçi Projesinin Türkiye'deki Tarım Üretimine Katkıları

Önder Çiftçi Projesi'nin asıl amacı; DANIŞMAN desteği ile Trakya ve Türk Çiftçisinin gelişimini sağlamak, tarlasına ekmiş olduğu ürünlerde ki hastalıklarla mücadele yöntemleri bulmak, uygulamak ve geliştirmek, maksimum verim ve kar sağlamak, mücadele ekim nöbetlerini geliştirmek, alternatif mücadele tarla bitkileri ile çiftçileri buluşturmak, öğrenilen ve gelişen bilgiyi kendi sistemi ile üye çiftçilerine iletmek, “bilginin sürekli gelişen, değişebilen ve takip edilmesi gereken olduğu anlatabilmek.” (www.onderciftci.com)

2.2.1. Önder Çiftçi Derneğinin Tarımda Çok Başarılı Olduğu 3 Ana Başlık (Ar-Ge'si)

- Buğday tarımı
- Kanola Tarımı
- Aspir Tarımı

2.2.1.1. Buğday Tarımı

Buğday tarımı bilinen en eski tarımlardan biridir, mısır ile birlikte dünya tarımında ikinci en fazla ekimi yapılan tahıldır. Temel besin maddesi olan ekmeğın ana kaynağı olan un buğdaydan elde edilir, buğdayın farklı bir şekli bulgur olarak sofralarda karşımıza çıkar, Buğday aynı zamanda yem üretilmesinde kullanılan temel bir besin maddesidir. Kabuğu ayrılabilceğı gibi kabuğu ile de öğütülebilir. Hasattan sonra atık ürün olarak saman balyası çıkar. (www.bitkiselbilgiler.com)

Önder Çiftçi Projesi kapsamında Trakya'da da tarımı yapılmakta olan Buğday Tarımı üzerine AR-GE çalışmaları yürütmüştür. Bu çalışmalar ve bilgi paylaşımı sonucun da daha önce çiftçi hiç adını duymadığı varlığından bile habersiz olduğı buğdayın gelişim sürecinde etkilendiğı, sonucunun buğday tarımında verim kaybı olarak karşılaştıkları birçok hastalıkların olduğunu ve bunlarında mücadele yöntemlerinin olduğunu öğrendi. (Erişgen, 2019)

Nedir bu buğday hastalıkları; sarı pas, septorya, külleme, kök boğazı hastalı gibi. Bu buğday hastalıklarının çözümü olarak genel anlamda ve yaygın olarak ilk Önder Çiftçi Projesi kapsamında fusaryum ve fungusit (pas ilacı) ilaçları tarlalarda ekili olan buğdaylara uygulanmış ve çok önemli sonuçlar elde edilip hastalıklarla mücadele sonuç vermiştir. 80'li yıllarda Trakya da buğday verim ortalaması 400 kg civarındadır, 2010 yılında Trakya da buğday verimi ortalama 550 kg civarlarına artmıştır. Bunun da karşılığı çiftçiye yüksek buğday verimi ve kazanç olarak geri dönmüştür, bu uygulama günümüzde de gelişerek devam etmektedir. (Erişgen, 2019)

Önder Çiftçi Projesi kapsamında yeni buğday çeşitleri denenmiş ve geliştirilmiştir, bununda sonucu ıslah edilmiş verimi, kalitesi ve katma değeri yüksek buğday tohumları tarlalara ekilmeye başlanmıştır.

2.2.1.2. Kanola Tarımı

Yağı gıda maddesi olarak kullanılan kanola gıda olarak tüketilmenin yanında, mum, ruj, sanayi yağları, gazete mürekkebi, bio yakıt gibi ürünlerin üretiminde de kullanılmaktadır. (turkiyetarimi.blogspot.com)

Önder çiftçi Projesi kapsamında buğday tarımı ile mübadele edebilecek bir tarla bitkisi olarak Trakya çiftçisiyle tanıştırılmış ve ekim alanları geliştirilmiştir, istenilen verim düzeyleri yakalandığında gerek hasat gerekse tarımsal destekleme kapsamında çiftçilere ekonomik kazancı çok yüksek olabilmektedir. Aynı zamanda ayçiçeğine alternatif bir ürün konumundadır, kıraç ve kumsal arazilerde ayçiçek veriminin düşük olabileceği arazilerde alternatif ürün olarak da ekilebilir. (Erişgen, 2019)

2.2.1.3. Aspir Tarımı

Kır safranı, papağan yemi, boyacı asperi, haspir gibi isimlerle de anılan aspir; gıda ve kumaş boyasında, yemeklik yağ olarak, sabun, boya, vernik, cila ve biyo yakıt olarak kullanılmaktadır. (yesilcavdar.com)

Önder Çiftçi Projesi kapsamında 2008 yılında Trakya'da deneme tarlalarında Aspir Ekimi yapılmış olup olumlu sonuçlar vermiştir. Fakat hali hazırda Trakya'da yağlık bitki olarak ekilmekte olan Ayçiçek ve Kanola bitkisine göre ekonomik getirisi düşük kalmıştır. İç Anadolu'da Ayçiçek ve Kanolanın yetişmediği üretiminin yapılmadığı yerlerde buğdaya iyi bir mübadele bitkisi olmuştur. Başta Konya, Isparta, Burdur ve Eskişehir gibi illerde ekimi hızla yaygınlaşmaktadır, sebebi ise İç Anadolu'da Buğday eken çiftçiler ertesi yıl tekrar buğday yetişmediği için arazileri nadasa yani boş bırakmaktaydılar, aspir ekimi ile iç Anadolu çiftçileri 1 yıl buğday 1 yıl aspir ekimi ile ekonomik kazançları büyümektedir. (Erişgen, 2019)

Tam bu noktada Önder Çiftçi Projesi, Sarı Çiçek Tarım Ürünleri San. A.Ş. ile İç Anadolu'ya Aspir tohumunun satışını gerçekleştirmekte ve üretilen aspir yağlık bitkisini çiftçiden yağ olmak üzere satın almaktadır.

3. BÖLÜM ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ HAKKINDA ANALATİK ANALİZ

3.1. Demografik Yapı:

Burada Önder Çiftçi Derneği Üyelerinin eğitim durumları, yaş ortalamaları ve çalıştığı tarım arazilerini incelemeye çalışacağız.

Önder Çiftçi Danışmalık Projesi Üyelerinin yaklaşık %50 si 46-55 yaş aralığındadır, %4 gibi 26-35 yaş aralığı, 36-45 yaş aralığı %21 civarı, üyelerin %25 civarı da 55 yaş üstüdür, yani üyelerin çoğunluğunu orta yaş ve üzeri oluşturmaktadır. Bu yaş kriterinin bize çıkarabileceği 2 sonuç vardır.

Tablo 10 ÖÇP Üyeleri Yaş Aralığı Verileri

YAŞ	%
26-35	4
36-45	21
46-55	50
55+	25

Kaynak: Önder Çiftçi Danışman Dernekleri Üye Kayıtları

*** Bu veriler tüm üyelerin özlük bilgileri tam olmadığını için %1 sapma içerebilir**

1.yaş ortalamasının yüksek olması, oldukça yüksek tecrübeyi beraberinde getirmektedir. Bu tecrübe birikimler kayıt altına alınıp nesilden nesle aktarılacak yazılı kayıtlara dönüşebilir. Önder Çiftçi Projesine katılacak yeni üyeleri de yönlendirebilmesi açısından oldukça avantaj sağlamakta. 2. yaş ortalamasının yüksek olmasının dezavantajları da mevcuttur. Bunlar:

- Yaşın getirdiği mesleki bıkkınlık ve yorgunluk
- Belli bir yaşta olmanın getirdiği dez avantajla kronik hastalıklar
- Genç nüfusun gerek ekonomik gerek ailevi sebeplerden tarımı tercih etmediğini yada aile büyüklerinin gençlere güvenmeyerek onlara işleri ve işletmeleri teslim etmediğini gösterir.

- Yaş ortalamasının yüksek olması teknoloji kullanımının azalmasına Türk çiftçisinin yeniliğe kapanmasına yol açacaktır.

Önder Çiftçi Danışman Derneklerinde üye profiline ilişkin, Danışmanların yardımı ile yapmış olduğumuz araştırma sonucunda üyelerin eğitim durumları incelendiğinde %42 ilkokul, %20 ortaokul, %34 lise, 6% da yüksekokul ve üniversite mezunu olduğu saptanmıştır. Buda Türkiye’de tarımla uğraşan ve istihdam eden çiftçilerin eğitim seviyelerinin yeterince yüksek olmadığını bizlere gösteriyor. (Çorbacı, 2019)

Tablo 11 ÖÇP Üyeleri Eğitim Düzeyi Verileri

EĞİTİM DÜZEYİ	%
İlk Okul	42
Orta Okul-İlk Öğretim(eğitim sistemi)	20
Lise	34
Yüksek Okul ve Üniversite	6

Kaynak: Önder Çiftçi Danışman Dernekleri Üye Kayıtları

* Bu veriler tüm üyelerin özlük bilgileri tam olamadığı için %1 sapma içerebilir

3.2. İl ve İlçelere Göre Önder Çiftçi Danışmalık Derneği Üye Sayısı Kıyası

Bu verileri kıyaslarken faal durumda ve aktif üyesi bulunan derneklerin kıyaslamalarını yapacağız.

Hali hazırda faal olan ve aktif üyesi bulunan dernekleri şöyle sıralayabiliriz,

- Tekirdağ Önder Çiftçi Danışman Derneği
- Muratlı Önder Çiftçi Danışman Derneği
- Hayrabolu Önder Çiftçi Danışman Derneği
- Malkara Önder Çiftçi Danışman Derneği
- Silivri Önder Çiftçi Danışman Derneği
- Konya Önder Çiftçi Danışman Derneği

3.2.1. Tekirdağ Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası

2018 yılı verilerine göre derneğe kayıtlı çiftçi ve işletme sayısı 185 üyedir (Çorbacı, 2019), 2014-2016 yılları arasında derneğin üye sayısının 258 olduğunu görüyoruz (Yurga, 2016). bu da bize son 3 yılda üye sayısının 73 üye civarı azaldığını gösterir. Tekirdağ Önder Çiftçi Projesi %30 civarı üye kaybı yaşadığını gösterir.

3.2.2. Muratlı Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası

2018 yılı verilerine göre derneğe kayıtlı çiftçi ve işletme sayısı 75 üye civarıdır, 2014-2016 yılı üye verilerine bakıldığında üye sayısı 89 civarıdır, az değişkenlik göstermiş, en az üye kaybı yaşayan dernektir. Türkiye’de ve Tekirdağ’da son 5 yılda azalan çiftçi ve işletme sayısı göz önüne alındığında bunu bir başarı bile sayabiliriz. Bu başarıyı şöyle destekleyebiliriz; 2015 yılında Muratlı ilçe tarıma kayıtlı çiftçi ve işletme sayısı 1850 civarı iken 2018 yılında Muratlı ilçe tarıma kayıtlı çiftçi ve işletme sayısı 1550 civarıdır, Ortalama 300 civarı çiftçi ve işletmenin tarımı sektöründen çekildiği anlaşılıyor, 6’da 1 azalmanın yaşandığı ilçede Önder Çiftçi derneğinin durumunu korumasını başarı sayabiliriz. (Yurga, 2016; Çorbacı, 2019)

3.2.3. Hayrabolu Önder Danışman Derneği Üye Kıyası

2018 yılı verilerine göre derneğe kayıtlı çiftçi ve işletme sayısı 102 üyedir, 2014-2016 yılı üye verilerine bakıldığında 178 üye sayısı olduğunu görüyoruz, bu durum bize Hayrabolu Önder Çiftçi Danışmalık Derneği üyelerinin 76 üye civarı azaldığını, bu rakam yaklaşık olarak %42 civarı üye kaybettiğini gösterir. Daha ilginç olan ise; 2014-2016 yılları arasında dernek üyesi arazi varlığı 95.000 dekar civarı iken, 2018 yılında ki dernek üyelerinin arazi varlığı 45.000 dekar civarıdır, yani giden 76 üye %42 e tekabül ederken kayıp edilen arazi miktarı %53 e tekabül etmektedir, bu verilerde bize arazi sahipliği daha yüksek olan üyelerin Önder Çiftçi Projesinin Dışına çıktığı anlaşılmaktadır. (Yurga, 2016; Çorbacı, 2019)

3.2.4. Malkara Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası

2018 yılı verilerine göre derneğe kayıtlı olan çiftçi ve işletme sayısı 40 üyedir, 2014-2016 yılları arası üye sayısı incelendiğinde 245 üye sayısı olduğunu görüyoruz. En hızlı üye kaybeden derneklerden birincisi Malkara Önder Çiftçi Projesi olarak öne çıkıyor, dernekte şu an hali hazırda danışman ziraat mühendisi bulunmamaktadır, üye sayısını 205 üye olarak azaldığı görülmektedir, bu da yaklaşık %84 üyenin Önder Çiftçi Projesinden ayrıldığını göstermektedir. (Yurga, 2016; Çorbacı, 2019)

3.2.5. Silivri Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası

2002 yılında kurulmuş olan dernekte 2018 yılı verilerine göre 100 civarı üye çiftçi ve tarım işletmesi bulunmakta, bu 100 üye yaklaşık 90.000 dekar alan çalışmaktadır. En çok kişi başı arazi çalışılan dernek olarak, üye başı 900 dönüm arazi ortalamasına sahiptir, bunun birkaç nedeni vardır değerli araziler satılıp daha uygun fiyatlı bölgelerden arazi satın alıp arazi miktarını çoğaltmaları ve kendi bölgelerin de iş adamlarına satılan arazileri kiralayıp tarım faaliyetlerini büyüterek devam etmektedirler. 2014 ve 2016 yıllarına göre üye sayıları stabil devam etmektedir. (Yurga, 2016; Çorbacı, 2019)

3.2.6. Konya Önder Çiftçi Danışman Derneği Üye Kıyası

2009 yılı dernek kurulumunda 130 çiftçi ve tarım işletmesi ile faaliyete giren yaklaşık 19 milyon ekilebilir dikilebilir tarım arazisi ile Türkiye'nin en büyük tarım havzasına sahip olan Konya Şehrimiz, üye sayısı olarak ta en çok üyeye sahip yine Konya Önder Çiftçi Projesi Derneğidir. 2018 yılına göre derneğin üye sayısı 349 dır, Konya gibi büyük bir havzada ÇKS'ye kayıtlı tarım nüfusu göz önüne alındığında bu rakam yeterli değildir. Dernekler içinde gerek sanal ortamda gerek sahada en aktif çalışan dernek olarak kabul edebiliriz, bu projenin en genç üyelerinden olan Konya, gençliğinin getirdiği dinamizmle aynı zaman da en aktif derneğidir. (www.kocd.org.tr)

Konya ili 41.694.000 dekar ile Türkiye'nin en büyük alanına sahip ilidir. Konya'da 130.000 civarı ÇKS sistemine kayıtlı çiftçi ve tarım işletmesi

bulunmaktadır, %3 sadece hayvansal üretim, %29 sadece bitkisel üretim, %68'i hem hayvansal hem de bitkisel üretim yapmaktadır. (www.kocd.org.tr)

3.3. Önder Çiftçi Projesi Dernekler Arası Kıyaslamalar

Tablo 12 ÖÇP Aktif Dernek Üyelerinin Birbirine Oranı

ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ	ÜYE SAYISI	%
TEKİRDAĞ DERNEĞİ	185	21.74
HAYRABOLU DERNEĞİ	102	11.99
MURATLI DERNEĞİ	75	8.81
MALKARA DERNEĞİ	40	4.70
SİLİVRİ DERNEĞİ	100	11.75
KONYA DERNEĞİ	349	41.01
TOPLAM	851	100

Kaynak: Önder Çiftçi Derneklerinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

Tablo verileri incelendiğinde en çok üyenin Konya Önder Çiftçi Danışman Derneğinde olduğunu görüyoruz, burada derneğin tek olduğunu, ilçedeki çiftçilerinde Konya Önder Çiftçi Derneğine Üye olduklarını unutmamak gerek. Tekirdağ ilini ilçeleriyle bir bütün kabul edersek 402 üye sayısı karşımıza çıkıyor, bu da bize sayısal anlamda kuruluş ili olan Tekirdağ'ın üye sayısı olarak hala güçlü olduğu gösteriyor.

Tablo 13 Önder Çiftçi Projesi Dernekleri Üye Başı Ekilen Dikilen Arazi Varlığı Kıyası

ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ	ÜYE BAŞI ARAZİ VARLIĞI-DEKAR
SİLİVRİ DERNEĞİ	900
TEKİRDAĞ DERNEĞİ	513
MURATLI DERNEĞİ	467
HAYRABOLU DERNEĞİ	441
MALKARA DERNEĞİ	250

Kaynak: Önder Çiftçi Derneklerinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

ÖÇP dernekleri üye başı ekilen dikilen arazi varlığı incelendiğinde ilk sırayı Silivri Önder Çiftçi Danışmalık Derneği almaktadır, Bu durumda en çok üye başı gelir, kar, ciro Silivri ÖÇP ye ait olduğu sonucuna da varabiliriz. Diğer 3 dernek Tekirdağ, Muratlı ve Hayrabolu üyelerini bir birlerine denk kabul edebiliriz, arazi varlığında son sırada kalan Malkara ÖÇP üyeleridir, çalıştıkları arazi miktarına göre birim arazi başına amortisman ve girdi maliyetlerinin yüksek olacağını ve karlılıklarının azalacağı sonucunu çıkartabiliriz.

Tablo 14 ÇKS Sistemine Kayıtlı Çiftçi ve ÖÇP Derneklerine Üye Olan Çiftçi, İşletme Sayıları ve Kıyası

İL-İLÇE	ÇKS	ÖÇP	%
TEKİRDAĞ	4880	185	3.79
MURATLI	1561	75	4.80
HAYRABOLU	4218	102	2.41
MALKARA	6279	40	0.63

Kaynak: Önder Çiftçi Derneklerinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

ÇKS sistemi, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Türkiye'deki tüm ekili, dikili, örtü altı, çayır, mera, küçükbaş ve büyük baş hayvancılık gibi faaliyet gösteren işletmeleri ve çiftçileri kayıt altına almak için kurduğu ÇİFTÇİ KAYIT SİSTEMİ,

kısaca ÇKS. Bu sistem sayesinde tüm tarım işletmeleri kayıt altında ve bu sistem üzerinden tüm tarım destekleme işlemleri yapılmaktadır.

ÖÇP ye kayıtlı olan tüm üyeler aynı zamanda ÇKS sistemine de kayıtlıdır, ÇKS sistem belgesi olmadan ÖÇP'ye kayıt yaptırılamaz, üye olunamaz. Bizde analizimizi buradan yola çıkarak uyguladık.

Bölgelerin tarım nüfusu ele alınarak ÖÇP üyeliği kıyası yapıldığı oransal olarak Muratlı derneğinin en çok orana sahip olduğunu görüyoruz, burada Önder Çiftçi Projesinin daha çok sahiplenildiğini daha çok kitleye ulaştığı, anlatıldığı ve kabul gördüğü sonucunu çıkartabiliriz. Oransal olarak 2. Sırada yer alan Tekirdağ Önder Çiftçi Projesi içinde aynı cümlelerden bahsedebiliriz. 3. Sırada olan Hayrabolu Önder Çiftçi Projesi için aynı sözcükleri kuramayız, tam bir tarım ilçesi olan Hayrabolu'da katılımın düşük olduğunu söyleyebiliriz, bunun daha ayrıntılı sebeplerini ileride ki analizlerde inceleyeceğiz. 4. sırada yer alan gerek tarım gerek hayvancılıkta Tekirdağ ilinin en çok ÇKS ye kayıtlı işletmesinin bulunduğu ilçe Malkara, 6279 ÇKS sistemine kayıtlı tarım işletmelerinden sadece 40 üye ve şuan da danışmanları bulunmamaktadır, acil önlem alınmazsa Çorlu Önder Çiftçi Projesi gibi kapatılmaya kadar gidecek bir durum söz konusu. Eğer Önder Çiftçi Projeleri ayakta kalmak, büyüyüp gelişmek istiyorsa Malkara gibi bir ilçeyi tekrar geri kazanmalı, örgütün en önemli mihenk taşları arasında tekrar yerini alması gerekmektedir.

Tablo 15 Tekirdağ İli Toplam Arazisi ve ÖÇP Üyelerinin İçindeki Payı

	DEKAR	%
TEKİRDAĞ İLİ TOPLAM TARIM ARAZİSİ MİKTARI	4.000.000	100
ÖÇP ÜYELERİ TARIM ARAZİSİ MİKTARI	185.000	4.63

Kaynak: www.tarimorman.gov.tr, (2017). Tekirdağ İli Yatırım Rehberi. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi.

Tekirdağ İli Önder Çiftçi Üyelerinin tarım arazi varlığı ile Tekirdağ İli toplam tarım arazi varlığının kıyaslamasını gerçekleştirdik. ÖÇP üyeleri ekili ve dikili arazi sahipleridir, bizde Tekirdağ ilinde ekili ve dikili tarım arazilerini birleştirerek bu analizi oluşturduk, Tekirdağ ilinde tarla bitkileri ekili arazi miktarı 3.846.960 dekar, sebze ekili alan 43.873 dekar, meyve ve fidan ekili alan 109.135 dekar, il tarım verilerine göre toplamda net 3.999.968 dekar ekili ve dikili arazi mevcuttur. ÖÇP Ekili ve dikili arazi miktarı ise burada ki ÖÇP üyeleri Tekirdağ İlinde olan Tekirdağ ÖÇP, Muratlı ÖÇP, Hayrabolu ÖÇP ve Malkara ÖÇP üyelerinin birleşimden oluşan tarım arazisi varlığından oluşmaktadır. (Günaçtı, 2019)

Burada örgütlü büyük bir arazi varlığından söz ediyoruz, eğer Önder Çiftçi Projesi bu arazi varlığı ekim dikim ve ürün satış işlemini tek elden çözmeyi başarabilirse piyasa fiyatlarının çok altında zirai ilaç, gübre, mazot tedarik edebilir ve üretilen ürünleri piyasa fiyatlarının üzerinde pazarlayabilir. Üyelerin bir araya gelerek kurmuş oldukları Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi mevcut ve faal durumda, 185.000 dekar arazinin ekilebilmesi için hey yıl, 2019 fiyatlarına göre minimum 55.500.000tl gibi bir maliyet söz konusu. 185.000 dekar araziden hasat edilen ürünün cirosu da ortalama 2019 yılı verimlerine göre 111.000.000tl gibi bir ciro karşımıza çıkmaktadır, biz bu verileri oluştururken Önder Çiftçi Projesi Üyelerinin Ekim mozaigini ele alarak ana ürünler üzerinden gerçekleştirdik, %55 Buğday, %30 Ayçiçeği, %15 te kanola ekimi şeklinde verileri oluşturduk. Tabi burada ortalama dekar başı desteklemeden de bahsedebiliriz. Kanola da 300 kg verim alındığında; mazot+gübre+yağlık bitki desteği ortalama dekar başına 150tl civarı destekleme ödemesi çiftçiye yapılacaktır, Ayçiçek'te 220 kg üzerinden, ortalama destek 100tl civarı, buğday da 550kg verim üzerinden, ortama 70tl civarı destekleme ödemesi, dekar ve prim usulüne uygun olarak yapılacaktır. Bu yıl buğday prim desteğinin 10 kuruşa yükseltildiğini ve hesabı ona göre yaptığımı belirtmek isterim. 185.000 dekar arazi x ortalama 90tl destekleme üzerinden hesaplırsak + olarak 16.650.000tl Önder Çiftçi Üyelerinin toplamda destekleme aldıklarını görürüz.

Burada maddi anlamda çok büyük bir güçten bahsediyoruz, tabi doğru yönetilip beraber hareket edilebilirse. Toplamda desteklemelerle beraber

127.000.000 ciro dan bahsediyoruz, her yıl ortalama 55.000 ton buğday, 12.000 ton Ayçiçek, 8.500 ton kanola demek, 185.000 dönüm arazi Türkiye'nin her hangi bir ilçenin köyleri ile tamamı demek. Önder Çiftçi Projesi eğer organizasyonu iyi kurarsa büyük bir güç demek.

Tablo 16 Tekirdağ İli Toplam ÇKS Sistemine Kayıtlı Çiftçiler İle ÖÇP Üyesi Çiftçilerin Birbirine Oranı

TEKİRDAĞ İLİ VE İLÇELERİ ÇKS SİSTEMİNE KAYITLI ÇİFTÇİ SAYISI 2018	TEKİRDAĞ İLİ VE İLÇELERİ ÖÇP'YE ÜYE ÇİFTÇİ SAYISI 2018	ÇKS'YE KAYITLI ÇİFTÇİ SAYISINA GÖRE ÖÇP'YE ÜYE ORANI %
22.020	403	%2.00

Kaynak: Önder Çiftçi Derneklerinden alınan bilgilerle oluşturulmuştur.

Tekirdağ ili Büyük Şehir olarak toplam 11 ilçeden oluşmaktadır, 22.020 kişi ya da işletme 11 ilçenin tamamında ÇKS sistemine kayıtlı olan üreticiden oluşmaktadır, Önder Çiftçi Projesi ise bu 11 ilçenin sadece 4'ünde faaliyet göstermektedir, geride kalan 7 ilçede Önder Çiftçi Derneği bulunmamaktadır. Tekirdağ ili toplam çiftçi sayısının %2'si Önder Çiftçi Projesi üyesidir. (Güngör, 2019)

Tablo 17 Tekirdağ İli ve İlçeleri ÖÇP Dernek Üye Sayısının Son 4 Yılda Değişimi

ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ DERNEKLERİ	2014-2016 YILLARI ARASI ÜYE SAYISI	2018 YILINA GÖRE ÜYE SAYISI	ÜYE DEĞİŞİM +/-	ÜYE DEĞİŞİM % +/-
TEKİRDAĞ	258	185	-73	-%28
MURATLI	89	75	-14	-%15
HAYRABOLU	178	102	-76	-%43
MALKARA	245	40	-205	-%84
TOPLAM	770	402	-368	-%47

Kaynak: Çorbacı, T. (2019, Haziran 29). Muratlı Önder Çiftçi Derneği Danışmanı. (S. Yurga, Röportaj Yapan) ve Yurga, S. (2016). Önder Çiftçi Projesi. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Conference Series (s. 830). Filibe: IBANESS. kaynaklarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Tablo incelendiğinde Önder Çiftçi Projesi Dernek Üyelerinin son 3-4 yılda hızla azaldığını görüyoruz, bu üye sayısı azalmasının sebepleri incelendiğinde farklı sebepler çıkmaktadır.

Bu sebepleri şöyle sıralanabilir;

1. Danışmanların belli bir birikim ve tecrübeye ulaştıktan sonra daha iyi şartlarda yeni iş imkanı için Önder Çiftçi Derneklerinden ayrılıp, yerlerine yeni Danışmanların gelmesi, sürekli değişen yeni gelen danışmanların yeni mezun ziraat mühendislerinden oluşması bilinçli ve bilgili olan Önder Çiftçi Üyelerini tatmin etmemekte, alacağı yeni bilginin kalmadığını düşünüp dernekler de ayrılık süreçleri yaşanmaktadır.
2. Çiftçinin içinde bulunduğu ekonomik koşullar zaman zaman onları tasarrufa yöneltmektedir, bu tasarruflardan biri de Önder Çiftçi Derneği Aidatını ödememek için ayrılma yolunu seçebiliyorlar.
3. Üyelikten ayrılanların bir bölümünün Büyük arazi sahibi çiftçi ve işletmelerin olduğunu görüyoruz. Bunun sebepleri çağımız teknolojisinde bilginin ulaşılabilir olduğu, ÖÇP vasıtasıyla da belli bir bilgi ve birikime ulaşıldığı, artık firmaların büyük çiftçilere ziraat mühendisleri ile destek verdiklerini görüyoruz. Bunun yanında zirai ilaç ve gübre satış bayilerinin çoğunun ziraat mühendisi olduğunu ve onlarında müşterilerine danışman gibi destek verdiklerini görüyoruz, bunun sonucunda üretici fayda ve maliyeti düşünerek ayrılma yolunu seçiyor.
4. ÖÇP üyelerinin kurduğu kooperatif ve şirketler üzerinden aktif olarak çiftçi ürünlerini pazarlayamaması, uygun fiyatlarla girdi maliyetlerini düşürememesi ve en önemlisi kendisini ve ekim mozaigine alternatifler ekleyememesi üyelerin ÖÇP duyduğu ihtiyaç veya muhtaçlık azalmaktadır.
5. Son olarak ta yaşanan iç çekişmeler, 2015-2016 yıllarında zirveyi gören Önder Çiftçi Projesi yıllardır kooperatif ve dernek

yöneticiliklerini yapan grubu 2016 yılında yönetimden seçimle değiştirerek geriye doğru gidişin fitili yakılmış olduğunu görmekteyiz, bu tarz kurumlarda profesyonel yönetim olmadığı için seçilmiş yönetim kurulu çok büyük bir önem taşımaktadır. Eğer doğru yönetim olursa, etrafındaki kitle ile beraber bu kurumlar zirve yaparlar, kurumlar vasıfsız yöneticilerin yönetiminde olursa” aşağıya doğru hızla inişe geçerler, Önder Çiftçi Projesinde Problemden bir tanesi de yöneticilerin kim ya da kimler olduğudur

3.4 S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Ortak Yapısı ve İşleyişi

S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi'nin işleyişini burada kısaca bir hatırlayalım; Kooperatif ilk olarak 1995 yılında Tekirdağ'da kuruldu, tüm ilçelerdeki dernek üyeleri aynı zamanda kurulan kooperatifin doğal ortakları ve hissedarları oldular. Dernekler kanuna göre Önder Çiftçi Projesi Dernekleri bir kooperatif ve işletme kurmaları engel olduğundan çözümü aynı dernek üyelerinin bir araya gelerek eşit hak ve hisselerine sahip bir kooperatif hayata geçirdiler. (Erişgen, 2019; onderciftci.com, 2019)

Buradaki amaç finansal ve pazarlama olarak birlikte hareket edip üretiliş olan ürünlerin daha yüksek fiyattan pazarlanabilmesiydi, yani Önder Çiftçi Dernek üyeleri daha fazla kar edeceklerdi ve daha fazla para kazanacaklardı. Süreç ilk başta istenildiği gibi işlemedi kooperatif ilk yılında iflasın eşiğine geldi ve 1996'dan 2001 yılına kadar atıl vaziyette kaldı. (Erişgen, 2019)

2001 yılında Önder Çiftçi Projesinin Kanolayı Türkiye'ye getirip ekime başlanması ile eş zamanlı olarak kooperatif faaliyetleri de hız kazanmaya başladı. Ayçiçeğine alternatif olan kanola yağlık bitki ekim denemeleri güzel sonuçlar vermiş 2002 yılı ile beraber ekim alanları artarak devam edecekti, tamda bu noktada tohumu Türkiye'ye sadece S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi ve onun bünyesinde olan şirketler getirmekteydi. Hasat edilen kanola bitkisini yine aynı kooperatif ve şirketleri satın alıp pazarlamaktaydı.

2002-2005 yılları arası Tekirdağ çiftçisinin kanola tarımını öğrenme yıllarıydı, gelir getirecek alternatif ürün arayan Trakya çiftçisi ile kanolanın bağı tutmuş kazancından dolayı ekim alanları hızla artmaktaydı. 2003-2004 yıllarında yurt dışından tohumların geç gelmesinden dolayı eylül ayı sonuna kadar yapılması gereken kanola tohumu ekimleri, ekim ayı sonu kasım ayı başı gerçekleşebildi. Geç yapılan ekimler sonucunda hasat ve verimlerde problemler yaşandı, hatta hasat edilmeden kalan kanola tarlaları oldu.

Bu durum Önder Çiftçiden kısmi üye kaybına sebep olsa da 2005-2006 ve 2006-2007 sezonlarında çiftçi kanola da altın çağını yaşadı. Ayçiçek fiyatı 50-55 kuruş iken kanola 75 kuruş ile 92,5 kuruşa kadar alıcı bulabilmekteydi, ayçiçeği verim olarak 180 kg ile 250 kg arasında değişirken, kanola verimleri 350 kg ile 450 kg arasında değişmekteydi, ılıman iklimi ve bakir topraklarıyla bu bitkiyi sevmiştii Tekirdağ çiftçisi.

Büyüyen bu pazar gerek yurt içi gerek yurt dışı dev şirketlerin iştahını kabartmıştı, Önder Çiftçi Projesi tam meyvelerini yiyecekken 2006 yılında serbest piyasada tohum satışları başladı ve akabinde 2007 yılında serbest piyasada kanola yağlı tohumlar bitkisi Önder Çiftçi Kooperatifi dışında alıcıları oluşmaya başladı. Bu rekabet çiftçiye kazanç, zaman içinde dernek ve kooperatiflerden çiftçinin kopması ve ayrılması olarak geri dönecekti.

Kanola ekimini ve hasadını öğrenen çiftçinin artık Önder Çiftçi Proje Derneklerine ihtiyaçları kalmamıştı, serbest piyasada her türlü imkânlar vardı, tohum, zirai ilaç, hasat edilen kanolanın satışı her şey artık çok kolaydı. S.S. Önder Çiftçi Kooperatifinden kanola satın alan firmalar zaman geçtikçe çiftçiden 2 tl ye aldığı ürünü kooperatiften 1,90tl ye almaya çalışıyordu çünkü firmalar artık kooperatif üzerinden değil üreticiden direk ürünü satın alıp aradan S.S. Önder Çiftçi Kooperatifini çıkarmak istiyordu. Bu gün gelinen noktaya bakıldığında özel sektörün istediğini alması yakın gibi gözüküyor, son 3-4 yıldaki %43'lük üye kayıpları bunu doğrular nitelikte.

3.4.1. S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Ortaklık Yapısı

Geçmişte her Önder Çiftçi Projesi Derneği üyesi kooperatife ortakken günümüzde durum aynı değil, dernekten ayrılıp Kooperatif hissedarlığına devam eden üye ortak çiftçi ve işletmeler mevcut. ÖÇP derneğine üye olup kooperatife ortak olmayan çiftçi ve işletmelerde mevcut sebebi ise kooperatif yönetimin alınan genel kurul kararı ile uzun süre kooperatifle çalışmayan mal almayan mal vermeyen alışveriş yapmayan ortakları ortaklıktan çıkarmıştır. Bir diğer sebebi ise 2016-2017 yıllarında S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifine ortak alımı yapılmamıştır, 2018 ve 2019 yıllarında Kooperatife giriş ortak olmak için 20.000tl gibi yüksek bedel talep ediyorlar. Kooperatifler büyüdükçe güzeldir katılım oldukça güzeldir, kalkınma ve birliktelikle gelişirler. Kooperatif bünyesindeki en değerli şirket olan DLG fuarcılık satılmışken, geride kalan şirketlerin kanola pazarlama hariç iş yapmıyorken, bu durumdan çıkarımımız kooperatif bünyesinde artık yeni ortak istenmediğidir. (Erişgen, 2019)

S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi ortak sayısı toplamda 410 kişi ya da tarım işletmesidir. Tekirdağ ortak sayısı 283, Muratlı ortak sayısı 45, Hayrabolu ortak sayısı 27, Malkara ortak sayısı 3, Silivri ortak sayısı 52'dir. (Güngör, 2019)

Şu an Tekirdağ dernek üye sayısı 185 (Çorbacı, 2019) iken kooperatif ortak sayısı 283'tür (Yurga, 2016). Muratlı ÖÇP derneğinden ayrılıp kooperatif ortaklığına devam eden 6-7 ortak bulunmaktadır (Çorbacı, 2019). Bu dağılan dernek üyeliği ve ortaklık yapısı işleyişe ciddi problemler çıkarmaktadır.

Tablo 18 S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Ortaklık Yapısı 2019

İKAMETGÂH	KİŞİ
TEKİRDAĞ	283
MURATLI	45
HAYRABOLU	27
MALKARA	3
SİLİVRİ	52
TOPLAM	410

Kaynak: Güngör, İ. (2019, Temmuz 13). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Yönetim Kurulu Başkanı. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

Tablo 19 Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Bünyesinde Bulunan Şirketler

FİRMA	AÇIKLAMA
ÖNDER TOHUMCULUK SAN. VE TİC. A.Ş.	%9,5 İ KOOPERATİF'E AİT GERİ KALAN %90,5 İ ŞAHİSLARA AİT
SARI ÇİÇEK TARIM ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	AKTİF DURUMDA TAMAMI KOOPERİFE AİT
ÖNDER ÇİFTÇİ SİGORTA VE ARACILIK HİZMETLERİ LTD. ŞTİ.	AKTİF DURUMDA TAMAMI KOOPERATİFE AİT
DLG FUARCILIK LTD. ŞTİ.	2017 YILINDA ALINAN GENEL KURUL KARARI İLE 2018 YILINDA KALAN %70 HİSSESİ SATILDI, KOOPERATİFLE HER HANGİ BİR BAĞI KALMADI.

Kaynak: onderciftci.com; Güngör, İ. (2019, Temmuz 13). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Yönetim Kurulu Başkanı. (S. Yurga, Röportaj Yapan) ve Yurga, S. (2016). Önder Çiftçi Projesi. International Balkan and Near Eastern Social Sciences Conference Series (s. 830). Filibe: IBANESS kaynaklarından yararlanılarak oluşturulmuştur.

Kooperatif bünyesinde bulunan şirketler aktif olarak eski etkinliğini kaybetmek üzereler, DLG fuarcılık gibi ses getiren bir firma elden çıkarılmış durumda, sarı çiçek tarım ürünleri gibi firma Kanola hasadının %70-%50 sini satın alırken 2019 da %30'lara gerilemiş durumda, önder çiftçi sigorta ve aracılık hizmetleri faaliyetleri ve cirosu Ziraat Bankası ve Tarım Kredi kooperatiflerinin Tarsim sigorta aktifliğine yenik düşmektedir. Mali verilere bakıldığında S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi eski etkinliğini kaybetmiş durumdadır.

4. BÖLÜM ÖNDER ÇİFTÇİ PROJESİ'NİN GÜÇLÜ VE ZAYIF YÖNLERİ

4.1. ÖÇP'nin Güçlü Yönleri ve Tarıma Kazandırdıkları

Tarımda hiçbir zaman birlik ve beraberlik yaşanmadı, Önder Çiftçi Projesi Tekirdağ çiftçisine beraber hareket edildiğinde ne kadar güçlü olduğunu öğretti. Yayılımcı paylaşılan bilgi ile tarımın Tekirdağ'da gelişmesini sağladı, Tekirdağ tarımda buğday verimi ortalamasında lider ise bunu Önder Çiftçi Projesine borçludur denilebilir.

4.1.1. Birlikte Hareket Etme Olgusu

Örgütlü 5 kişi 100 kişiye bedeldir diye bir söz var, işte bu söz tam da dağınık olarak faaliyet gösteren çiftçilere ve tarım işletmelerine biçilmiş kaftan, %2-3 örgütlü Önder Çiftçi Projesi üyeleri son 25 yılda Tekirdağ tarımına yön verdiler, hem kazandılar hem de Tekirdağ tarımına yön vererek kazandırdılar.

Bilgiyi yayılımcı araştırmacı anlayışı benimseyerek teknolojiyi kullanarak öğrenilen bilgi ve deneyimleri diğer çiftçilere aktardılar.

4.1.2. Kanola Tarımına Katkısı

Türkiye tarımına kanola yağlı tohumlar bitkisini sokarak, çiftçiye alternatif tarım ürünü oluşturdular, ham yağ satın alımından oluşan cari açığın kısmen önüne geçilmiş oldu, aynı bitki şuan Anadolu'da nadasa bırakılan topraklarında alternatif ürün olarak ekilmeye ve hasat edilmeye başlandı. Tekirdağ ve Türkiye çiftçisine alternatif üründen gelir elde etmesini çiftçinin zenginleşmesini sağladı.

4.1.3. Buğday Tarımına Katkısı

2001 Yılından itibaren Türkiye'de bilinmeyen buğday hastalıklarını ve onlarla mücadeleyi çiftçiye öğretti, kök boğaz, sarı pas, külleme, arpa cüce hastalığı gibi Buğday verimini etkileyen hastalıklarla mücadele etmeyi, Tekirdağ ve Türkiye çiftçisine yayımcı anlayış ile öğretti, ilk buğday da pas ilacı, kök boğaz ilacı, tohumdan ilaçlama ile teikol hastalığının önüne geçilmesini çiftçilere öğretildi, buğdayda oluşan mantari hastalıkların önüne geçilmiş oldu. Yeni buğday tohumları

ve genç buğday ekilmesi ile ilgili teşvikleri sonuç verdi çiftçiler sertifikalı buğday tohumu kullanarak dekar başına verimleri arttı.

4.1.4. Danışmanlık Desteği ve Yayım İlkesi

Türkiye'deki problemlerden bir tanesi de okullarda, eğitimde öğrenilen bilginin tabana inmemesiydi, danışman ziraat mühendisleri aracılığıyla üye çiftçilerin tarlaları denetim ve kayıt altına alındı, hem çiftçi teorik bilgi öğrendi hem ziraat mühendisi pratik yaparak teorikteki bilgisini geliştirdi, Tekirdağ tarımında yayımcı anlayış hayata geçirilmiş oldu.

Tarımsal yayım ilkesi öğrenilen, öğretilen bilginin tabana genişleyerek yayılmasını, bilgi ve birikimlerin paylaşılmasını hedefler, tam bu noktada yayım ilkesini benimseyen Önder Çiftçi Projesi üyeler ve danışmanlar, üyeler arası, dernekler arası bilgi trafiği akışı çok hızlı gerçekleşir.

4.1.5. Seminer ve Eğitimler

Düzenlenen seminer ve tarla günleri ile çiftçiye verilen bilgi ve eğitim artırıldı, yılda verilen seminer ve eğitim saatleri dikkate alındığında çiftçi kuruluşları içinde Önder Çiftçi Projesi liderdir, her dernek ayda en az bir kez seminer veya tarla günü düzenler.

Tarımla ilgili tüm yeniliklerden üyelerini bilgilendirilir, deneme tarlaları oluşturulur, teknolojiye uyum konusunda eğitimler verilir.

4.1.6 Yönetim ve Katılım

Yönetim 1 ya da 2 yıl süre ile görev alır, dernek yönetimleri 5 asil üyeden oluşur, 1 başkan, 1 başkan yardımcısı, 1 sayman üye, 2 yönetim kurulu üyesi ve 5 yedek üye, dernekler genellikle yönetimdeki isimleri her seçimde değiştirerek aidiyet duygusunu arttırmayı amaçlar, burada gönüllülük esastır, genel kurullarda bütün üyeler söz hakkına sahiptir, genelde seçimler tek liste olur seçimlerde rekabet söz konusu değildir esas olan dernek ve üyeleridir. (Doğanus, 2019)

4.2 ÖÇP Zayıf Yönleri

4.2.1 Yenilenmek ve Gelişmek

Türkiye tarımı Avrupa tarımının 80'li ve 90'lı yıllarda çok gerisinde idi, ÖÇP'nin yayımcı anlayışı ve teknolojiye ayak uydurması ile bu makas giderek kapandı, şuan ÖÇP üyesi çiftçiler tüm yeniliklere hemen hemen hakim vaziyette, Önder Çiftçi Projesi üye kaybetmemek adına yenilenmek ve gelişmek zorunda, üye olan çiftçilerine amaç sunması gerekmektedir. Tabi ki bunu her an her zaman yapmak çok kolay değil ama üyelerinin sadakat duygusunu arttırıp dinamik tutmak zorunda, eğer dernekler bunu başaramazsa yavaş yavaş üye kayıpları devam edecektir.

4.2.2 Yönetim ve Yönetim Şekli

Dernekler ana hat üzerinde birbirlerinden bağımsız ve üst birleşik yönetimleri yokmuş gibi gözükseler de, tam kalbinden S.S. Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifine bağlı, yasal olarak kooperatif yönetimi dernekler üzerinde söz sahibi olmasa da kendi içlerinde geliştirdikleri etik gereği üst yönetimini kooperatif yönetimi olarak kabul ediyorlar (Güngör, 2019; Çorbacı, 2019).

Bu tarz yönetimler gelişirken ve yükselirken doğru adımlar atsalar da zirvede kalabilmek adına yetersiz kalmaktadır. Bunu birkaç sebeple açıklayabiliriz:

1. Yönetim kurulu ve başkanın bu kadar hızlı büyüyen ve gelişen bir örgütte, artık ulaşılan seviyede bilgi ve yönetim şeklinin yetersiz kalması.
2. Yönetimin değişip kurumun daha aktif veya pasif olması, kişi veya kişilere bağlı kalınması
3. Büyüyen dernek, kooperatif veya çiftçi kuruluşlarında iş yükünün çoğalması, başkan ve yönetim kurullarına ödenen düşük ücretler işi bilen yöneticinin yönetimden ayrılmasına yada yönetime girmemesine sebep oluyor.
4. Anonim Şirket seviyesinde güce ve ciroya ulaşmış kooperatif, dernek ve çiftçi kuruluşları da şirket gibi yönetilmelidir. Bunun 2

seçeneği var, 1 cisi profesyonel müdür veya ceo atarsınız, yada sizi yukarı taşıması için başkan ve yönetim kurullarına daha yüksek ücretler veya ekstra primler ödersiniz. Her 2 seçenekte de denetimi elden bırakmamak adına yılda 1 yada 2 defa 2 ayrı özel denetim şirketine bilançolarınızı denetlettirirsiniz. Dernek ve Kooperatif yönetim şekli size belli bir hareket kabiliyetini kısıtlayacaktır, bu mevzuat kanun ve kararnameler değişmediği sürece yapacak çok fazla bir şey söz konusu değil. Hantal yapıyı kırmak ve hareket kabiliyetini artırmak için şu tarz bir çözüm olabilir, kooperatif (yönetim kurulu), kooperatife bağlı ana şirket (A.Ş.), bu ana şirkette ceo veya müdürün, diğer şirketlerinde ana şirketin (A.Ş.) ye bağlı alt şirketler, kooperatif yönetimi denetim ve fikir alışverişi, ana şirketindeki ceo ve kalifiye çalışanlarda işleri yürütüp geliştirirler. Böylece daha dinamik ve aktif yapı kazandırılmış olur. Bu sistemden verim alınabilmesi için kazan kazan mantığı oluşturulmalı, örneğin yıl sonu kar'ından ekstra yönetim kuruluna ve çalışanlara pirim dağıtılabilir.

4.2.3 Çok Seslilik

Üye veya ortak sayısının çok olması avantajken iyi kullanılmadığında dezavantaja da dönüşebilir, Üye veya ortak sayısının çok olduğu toplum ve dernek kuruluşlarında herkesi ikna ve memnun etmek mümkün olmayabilir. Örneğin aynı bir grup üye sırf muhalefet olsun diye bütün toplantı ve genel kurullarda çok sesli olarak her şeye karşı çıkarlarsa ortamı gererek diğer üyeleri ve ortakları da rahatsız edip o topluluktan uzaklaşmalarına sebep olabilirler, doğru yapıldığına ikna olmadıkları gibi diğer üye ve ortakları muhalefete teşvik edip işleyişe engel olabilirler.

4.2.4 Teknoloji

Çağımız dünyasında teknoloji çok büyük avantajdır, bilgisayar, tv, tablet, radyo, akıllı cep telefonları gibi bilgi yüklü bir çok materyal bulunmaktadır, teknoloji

sayesinde artık bilgi ulaşılabilir. Önder Çiftçi Projesi üyeleri de istedikleri bir çok bilgiye teknoloji sayesinde ulaşabilmektedirler, bunu teknolojik yayım ilkesi olarak da kabul edebiliriz. Üretici ben bilgiye nasıl olsa ulaşıyorum düşüncesi ile ÖÇP'ye ihtiyacının kalmadığını düşünebilir. Önder Çiftçi Projesinin resmi web sitesi olan www.onderciftci.com da verilerini uzun zamandır güncellemediğini görüyoruz, acil olarak dijital data veri tabanı oluşturması ve internet sitesi verilerini güncellemeli üyelerini online olarak aktif tutması gerekmektedir.

4.2.5 Üye Aidatları

Son 4 yıla kadar Tarım Bakanlığından Danışman desteği alan çiftçiler üye aidatlarının yarısını bu destekle karşılıyorlardı, 4 yıldır bu destek Önder Çiftçi Projesi Üyelerine ödenmemekte ve danışman desteğinden kapsam dışında kalmaktadır, son 3 yıldaki üye kaybının bununla da doğrudan ilişkisi vardır (Yurga, 2016). Liberal sistemin getirisi olarak fayda / maliyet eğrisi herkesin hayatında var, eğer üye ödediği aidatın karşılığını alamadığını düşünüyorsa hangi kurum, kuruluş veya dernek olursa olsun ayrılma yolunu seçer. Para aslında ölçü birimidir, birçok şeyin fiyatını belirlemede kullanılır, aslında bilginin değeri olmaz ama kimilerine göre vardır, buradan yola çıkarak Önder Çiftçi Projesi Dernekleri üye aidatlarını belirlerken çok dikkatli ve hassas olmalılar.

SONUÇ

Önder Çiftçi Projesi Dernekleri Tarımsal Yayım İlkesini benimsemiş olup, bilginin tavandan tabana veya yatay bir şekilde sürekli, hızlı ve sağlıklı bir şekilde akışını sağlar. Elde edilen veriler, deneyimler, sahada yapılan tarla denemeleri ÖÇP veri tabanına bir veri olarak aktarılır, bu veriler danışmanlar ve deneyimli çiftçilerin bir araya gelmesi ile bir sonuç elde edilir, elde edilen bu sonuç tüm dernek üyeleriyle paylaşılır. Böylelikle bilgi yayılmış ve paylaşılmış olur.

Önder Çiftçi Projesinin Çiftçiye kattığı değerlerden bir tanesi de çiftçiye veri tutmayı, yıl boyunca tarım işletmelerinde yaptıkları işlemleri kayıt altına almayı öğretmesidir, Türkiye’de çiftçilerde kayıt tutma alışkanlığı %5-7 arası iken ÖÇP üyelerinin kayıt tutma alışkanlığı %75-77 civarındadır. Bu da bilginin kayıt altına alınıp depolanması veri haline dönüşmesi demektir. Çiftçinin geriye dönüp analitik inceleme yapmasına olanak sağlar.

Seminerler, eğitimler ve tarla günleri etkinlikleriyle ÖÇP üyesi çiftçilerin bilgi ve eğitimleri üst seviyeye çekilmiştir. Halk arasında kara düzen tabir edilen anadan babadan gördüğünü yapan çiftçi modeli artık değişim görmüştür, onların yerine eğitilmiş, bilgi sahibi, modern tarıma inanan, öğrenen, öğreten, bilgiyi paylaşan, tarımı meslek olarak benimseyen çağdaş çiftçiler gelmiştir.

Önder Çiftçi Projesinde dernek ve kooperatif yapılarının getirdiği bir takım sıkıntılar söz konusu, dernek ve kooperatif tüzükleri işletme açısından hantal bir yapıya sahiptir. Karar almada karar vericiler genelde genel kurul iznine tabi olmaksızın hareket edemezler, buda hızlı işleyişin önüne geçer anlık faydalardan genelde bu tip kurumlar yararlanamazlar.

Yönetim kurulu için sürekli 1 yada 2 yılda bir seçim yapılması zorunludur, basiretli, bilgili, aydın yönetimler başarıyı da beraberinde getirir, seçilecek olan yönetim basiretsiz, bilgi ve deneyim sahibi değilse bir bakmışsınız o dernek veya kooperatifin sonu gelmiş olur, ÖÇP gibi büyüyen dernek ve kuruluşlar daha profesyonel yönetime ihtiyaç duyarlar.

Genel anlamda Önder Çiftçi Projesi Tekirdağ ve Türkiye Çiftçisinin modernizasyonunda ki en önemli modeldir, yayılımcı yaklaşımıyla, düzenlenen seminerler, eğitimler ve tarla günleriyle, öğrenilen ve öğretilen yapısıyla, tarla bitkileri üzerindeki çalışmaları, buğday hastalıkları ve verimi arttıran çözümler üretmesiyle, kanola tarımını ülkemize kazandırmasıyla, Türk çiftçisinin çehresini değiştirmiştir. Kara düzen çiftçilikten modern tarım anlayışına giden bu yolda Önder Çiftçi Projesinin tarıma kattığı değerler çok büyüktür.

KAYNAKÇA

onderciftci.com. (2019, haziran 10).

Arap, S. (2016). Önder Çiftçi Danışmanlık Derneğinin Üyeleri ile Olan İlişkilerinin Analizi: Tekirdağ İli Örneği. *Yüksek Lisans Tezi*. Tekirdağ: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Aykut, N. (2019, Temmuz 12). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

Çorbacı, T. (2019, Haziran 29). Muratlı Önder Çiftçi Derneği Danışmanı. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

Doğanus, A. H. (2019, Temmuz 17). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Ticari Müdürü. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

Erişgen, H. (2019, Nisan 30). Serdar Yurga. (T. Ö. Mühendisi, Röportaj Yapan)

Günaçtı, E. (2019, Haziran 10). Muratlı İlçe Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

Güngör, İ. (2019, Temmuz 13). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi Yönetim Kurulu Başkanı. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

turkiyetarimi.blogspot.com. (tarih yok).

Tüfekçi, N. (2019, Haziran 12). Önder Çiftçi Üretim ve Pazarlama Kooperatifi sorumlu Müdürü. (S. Yurga, Röportaj Yapan)

www.bitkiselbilgiler.com. (tarih yok).

www.kocd.org.tr. (tarih yok). *Konya Önder Çiftçi Derneği*.

www.tarimorman.gov.tr. (2017). Tekirdağ İli Yatırım Rehberi. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi.

www.tuik.gov.tr. (tarih yok). *Türkiye İstatistik Kurumu*. Mayıs 19, 2019 tarihinde alındı

yesilcavdar.com. (tarih yok).

Yurga, S. (2016). Önder Çiftçi Projesi. *International Balkan and Near Eastern Social Sciences Conference Series* (s. 830). Filibe: IBANESS.